

**Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
módosító javaslata**

Tájképvédelmi terület övezetének lehatárolása és szabályozása

Készítette:

Kollányi László
Csemez Attila

Megbízó: VÁTI Kht.

Mottó: A látvány köztulajdon.

Bevezetés

„A magyar táj a sokszínű Európa egyik jellegzetes, kulturális és természeti adottságokban gazdag térsége. A globalizmus terjedésével, a beépítés növekedésével, a környezetszennyezés fokozódásával a hazai tájat, tájképet is az átalakulás veszélye fenyegeti. A tájkép mint a gazdasági erőforrás ugyanakkor fel is értékelődik. A hagyományos tájkép megőrzése, a jellegzetes tájkarakter fejlesztése komplex feladat, mindannyiunk összefogását követeli meg.

A tájkép, a vizuális környezet mint természeti erőforrás eddig nem jelent meg a különböző ágazati tervekben. A tájképpel mint „korlátlanul rendelkezésre álló” erőforrással eddig nem gazdálkodtunk. A gazdasági, gazdaságossági számításokba, a beruházások hatáselemzéseibe, a terület- és településrendezési tervekbe, a vizuális környezeteünket érintő legtöbb döntésbe nem került be a tájképet módosító hatások vizsgálata.”

TÁJKÉP2004 konferencia ajánlásai

A **táj** mint élettér és mint a gazdasági tevékenységek színtere elválaszthatatlan kapcsolatban van az emberiség történetével. A tájat az emberi tevékenységek folyamatosan alakítják. A tájat sokan sokféle szempontból vizsgálják. A földrajz, a geológia, a talajtan, a tájökológia, a tájépítészet a tájat helyezi vizsgálatának középpontjába, de a kutatások elsősorban a táj fizikai, ökológiai és ökonómiai viszonyainak feltárására terjednek ki.

A **tájkép**, mint a táj megjelenése, a vizuális-esztétikai értékek hordozója kevés figyelmet kap. A festészetben és az irodalomban ugyan gyakoriak a tájbrázolások, de tudományos szintű tájökológiai, tájépítészeti megközelítéssel, a mindennapi életben felhasználható értékelési, tervezési módszerekkel ritkán találkozunk.

A **tájkép**, a táj vizuális-esztétikai értékei jelenleg védelem nélküliek, „gazdátlanok” és folyamatosan degradálódnak. A tájkép mint gazdasági erőforrás ugyanakkor más szempontból fel is értékelődik. A hagyományos tájkép megőrzése, a jellegzetes tájkarakter fejlesztése a műemlékvédelem, az építészet, az üdülés-idegenforgalom és a környezettervezés egyre fontosabb területévé válik.

A **tájkép**, mint nemzeti vagyon elődeink hosszantartó évezredes tájformáló tevékenysége során alakult ki. A táj (kultúrtáj) szerkezete, karaktere mindenkor lenyomata, tükrözője a megelőző korok tájhasználatának. A jelenkori táj (és annak vizuális megjelenése a tájkép) történeti folyamatok eredményeképpen jött létre.

Megőrzése és fejlesztése nemcsak gazdasági érdek, hanem nemzeti örökségünk védelmét, az identitástudat megőrzését, a lokálpatriotizmus kialakulását jelenti.

A **látvány** (a táj és a tájkép) olyan köztulajdon és nemzeti kincs, amelynek vizsgálatával, értékelésével, védelmével, fejlesztésének kérdéseivel tudományos szinten is szükséges foglalkozni. Az értékelés, védelem, jogi szabályozás jelenlegi hiánya miatt a látvány, a tájkép az egyik legrohamosabban pusztuló környezeti erőforrásunk.

A **tájkép** a táj legjellegzetesebb, legáltalánosabban használt és ugyanakkor legnehezebben definiálható jellemzője. Már maga a táj mint fogalom is a legtöbb nyelvben magára a tájképre utal illetve abból származik. Az angol nyelvben használt „*landscape*” vagy a német „*Landschaft*” szavak a XV. század óta használt holland „*landschap*” kifejezésből származnak. Az összetett szó a földre, területére illetve annak látványára utalnak. A táj látványa tehát meghatározó „eleme” a tájnak hiszen a tájat alkotó minden tényező - legyen a természeti vagy mesterséges eredetű - a látványban áll össze képpé.

A magyar táj a sokszínű Európa egyik jellegzetes, kulturális és természeti adottságokban gazdag térsége. A globalizmus terjedésével, a beépítés növekedésével, a környezetszennyezés fokozódásával a hazai tájat, tájképet is az átalakulás veszélye fenyegeti. A szabad természeti javak holisztikus megközelítésű gazdálkodásának hiányára vezethető vissza, hogy a víz, a levegő, a talaj mellett kis hangsúlyt fektetünk a látvány, a tájkép, a vizuális környezet tudatos védelmére. Bár jogszabályokban néhol megjelenik a tájkép, illetve a tájképvédelem kifejezés a részletes értékelési, védelmi, tervezési, gazdálkodási módszerek hiányoznak a hazai mindennapi gyakorlatból. Ennek eredményeként történhet meg, hogy óriásplakátok lepik el a külvárosi területeket, utak mentét, adótoronyok és szélmotorok jelenhetnek meg tájképi szempontból kifogásolható területeken vagy olyan jellegű beépítések történnek meg amelyek tájidegenek.

1. Tájképertékelési módszerek

A tájak, tájképek tudományos igényű értékelése a múlt század második felében kezdődött meg. A nemzetközi szakirodalomban szép számmal található tájképertékeléssel, vizuális-esztétikai értékeléssel kapcsolatos kutatásokat. A tájképertékelés módszerek kifejezetten a táj esztétikai értékét igyekeznek meghatározni, elsősorban a tájkép „kvalitásainak” minősítésével. A tájképi szépség megítélése azonban nagyon nehezen objektívizálható. A különböző vélemények, szépségideálok nemcsak az esztétikai értékelés szubjektivitásával, de a tájértelmezések különbségeivel is magyarázhatók. Más kapcsolat áll fenn az ember és a környezete között, mások a tájképpel szembeni társadalmi elvárások, ha a táj kultúrtörténeti alapokon nyugvó jelentése és jelentősége eltérő az adott területeken.

Az elméleti tájértelmezések különbözősége ellenére számos európai országban végeznek gyakorlati szempontú tájképertékeléseket. Az EU által is előírt környezeti hatásvizsgálatok részeként (a tájvizsgálattól elkülönítetten), vizuális esztétikai hatásvizsgálatokat kell végezni infrastruktúra fejlesztéseknél. Az Egyesült Királyságban két évente jelenik meg a vizuális esztétikai vizsgálatok végzésének útmutatója, kézikönyve, amely mindenfajta területi tervnél, területfejlesztési munka megalapozásánál segíti a vizuális esztétikai értékek védelmét. Franciaországban szisztematikusan, monitoring jelleggel tájfotózásokat végeznek tájarchívum készítéséhez. Szaporodnak a tájképpel kapcsolatos kutatások az agrár-környezetvédelem, a Natura2000 területek és az érzékeny természeti területek (ESA) tervezése területén is.

A tájképertékelések sajátos módszerét képezik az USA-ban a nyolcvanas években kifejlesztett **közgazdasági jellegű módszerek**, ahol a tájkép (a látvány) mint pénzben kifejezhető érték jelenik meg. Az ingatlan adásvételekből származó adatok alapján az ingatlanok értékének 4-

5%-t a látvány „minősége” határozza meg. (Napjainkban a felhőkarcoló toronyházak tetején lévő kilátók belépőjegyének árát a meteorológiai viszonyoktól függő láthatóság szabályozza, ami szintén monetárisan fejezi ki a láthatóságot.)

A tájkép, a táj látványának minősítése nem függetleníthető a szubjektivitástól, a „tetszik, közömbös vagy nem tetszik” véleményalkotástól. A szociológiai, **környezetpszichológiai** jellegű megközelítések a látványra alapozott tájminősítő mérőszámokat használják az értékelésekre. Az értékelése során a megkérdezett laikusok számára tájképeket vetítenek, amelyeket a különböző paraméterek szerint minősíteni kell. A szubjektív kiküszöbölésére nagyobb statisztikailag is elemezhető csoporton végzik a kísérletet. A nagy számok törvénye alapján a megkérdezettek magas száma kiszűri a „mintavételezési” hibát és objektívnek tekinthető tájképi mutatószámot kapunk. (Kaplan és Kaplan módszer).

A közgazdasági módszereknél objektívebb mérőszámokat eredményez, ha a tájat alkotó elemek, tájrészletek külön-külön értékelésén keresztül történik a tájkép egészének a minősítése.

Az Európai Tájvédelmi Egyezmény tavalyi hatálybalépése, illetve jelenlegi hazai ratifikálási folyamata szintén megköveteli a tájak, tájképi értékek kutatását, feltárását.

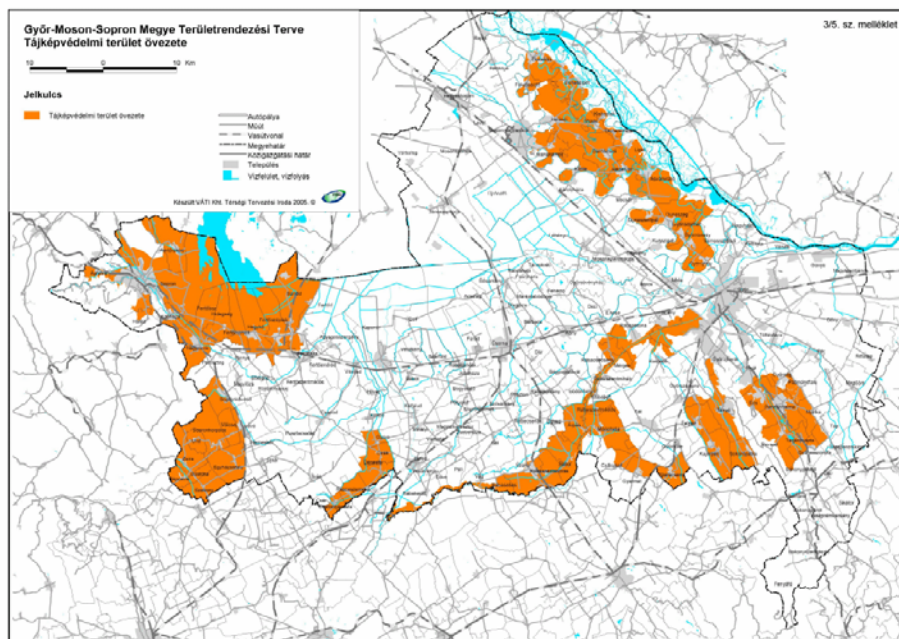
2. Tájképvédelem a területrendezési tervekben

A tájvédelem illetve a tájképvédelem fogalma a legkülönbözőbb hazai és nemzetközi jogi dokumentumokban megtalálható (Lásd. Melléklet IV). Hazánkban a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 21/1996-os törvény és a végrehajtásáról szóló 18/1998-os rendelet teremtette meg a területrendezési tervekben a tájképvédelmi övezetek lehatárolásának lehetőségét.

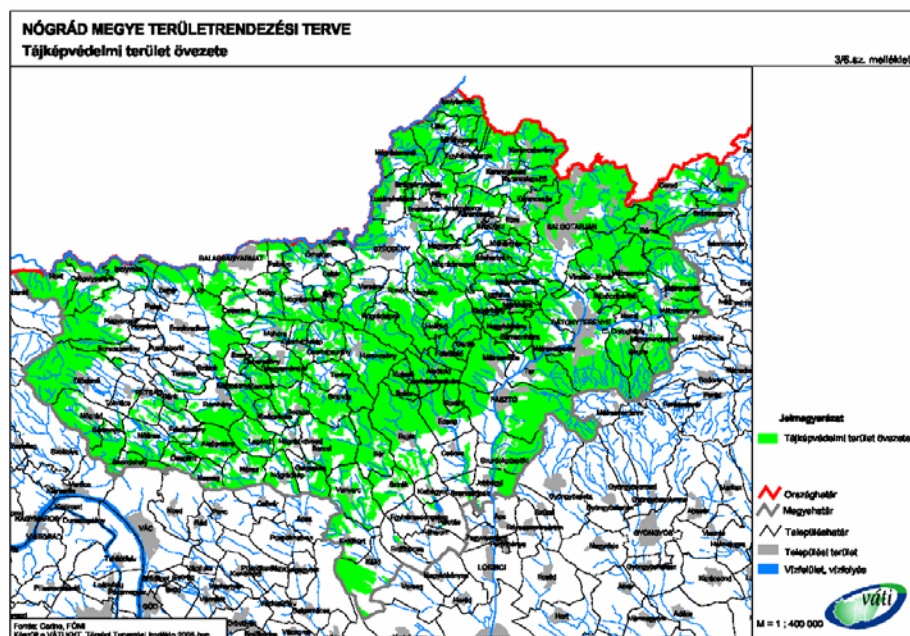
Az övezeti lehatárolások módja számos problémát vet fel. Mivel a tájképvédelmi övezet lehatárolásának nincs elfogadott módszertana, ezért mindig a terv készítőjére van bízva az övezetek lehatárolásának módja. Jelenleg ezek a lehatárolások nem egységesek, egymással nem kompatibilisek. A tervekből nem állapítható meg és nem egyértelmű, hogy milyen elvek alapján történt az övezeti lehatárolás. Négy kiválasztott megyei területrendezési terv tájképvédelmi övezetének vizsgálata alapján a következők állapíthatók meg:

- a tájképvédelmi övezetek némely tervben településhatárosan, más tervekben területhatárosan jelentek meg,
- az övezetek a területlehatáros változatok során nem alkotnak klasszikus értelemben megjelenő övezeteket, gyakran elaprózottak, szétszórtak,
- egyik változathoz sem látható tisztán, hogy milyen elvek szerint történik a lehatárolás,
- a területhatáros megoldások valószínűleg egyoldalúan a CORINE adatbázis néhány területhasználatán alapulnak.
- az elfogadásra kerülő szabályozási javaslatok általánosak,
- az elfogadásra nem kerülő szabályozási ajánlások, irányelvek részletesek tükrözik a megyei, táji, területi adottságokat de kevés kerül be belőlük a szabályozási javaslatokba,
- az ajánlások és irányelvek között a terjedelmükben a tájképvédelmi a legnagyobbak tükrözve ezzel a szakterület fontosságát.

A megyei területrendezési tervek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a lehatárolt tájképvédelmi övezetek az egységes vizsgálat és módszertan hiányában nem alkalmasak arra, hogy alulról felfelé építkezve lehessen az országos tervben a tájképvédelmi övezeteket lehatárolni. Az országos tervben lehatárolásra kerülő övezetek viszont alapját képezhetik a megyei tervek tájképvédelmi övezetének.

1. ábra Győr-Moson-Sopron megye Területrendezési Terve

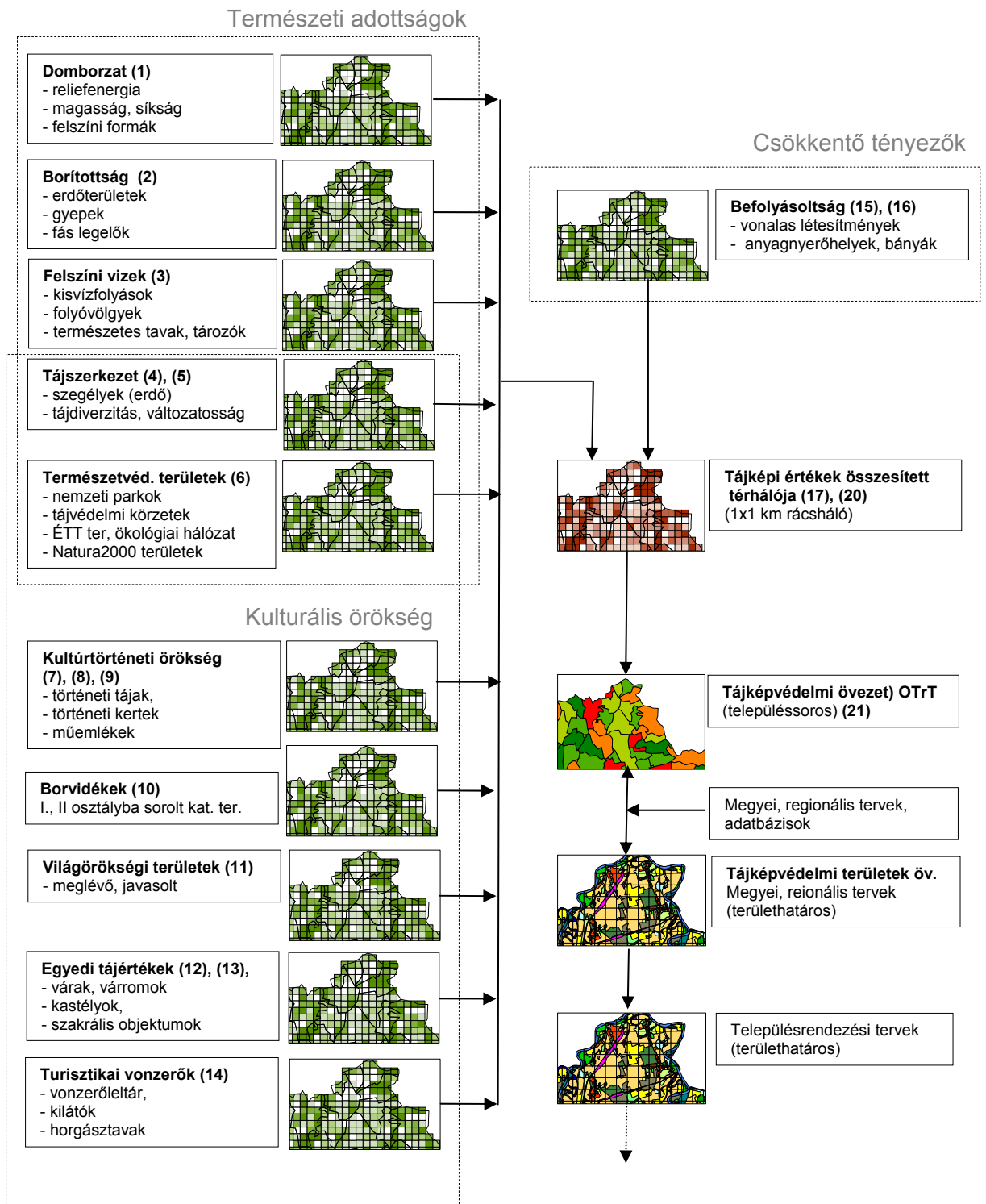
2. ábra Nógrád megye Területrendezési terve- Tájképvédelmi terület övezete

3. Értékelés módszertana

A tájképet meghatározó legfontosabb elemek két fő csoportba sorolhatók. A rurális tájban a **természeti adottságok** közül a ++domborzat, a növényzet, a borítottság, a területhasználat szerkezete, az urbánus tájban **kulturális örökség** adottságai, az épített elemek száma, minősége, együttese a meghatározó. A tájképben, a vizuálisan megjelenő látványban az elemek sajátosan keverednek és mindkét csoport egyaránt fontos meghatározója a tájképnek (pl. míg a borsönyi tájképet elsősorban a domborzat és a növényzet határozza meg addig a zalai tájban a domborzat, a településszerkezet, tájszerkezet egyaránt meghatározó fontosságú). A két megközelítés eltérő vizsgálati módszereket követelt meg.

A értékelésnél követett alapelvek:

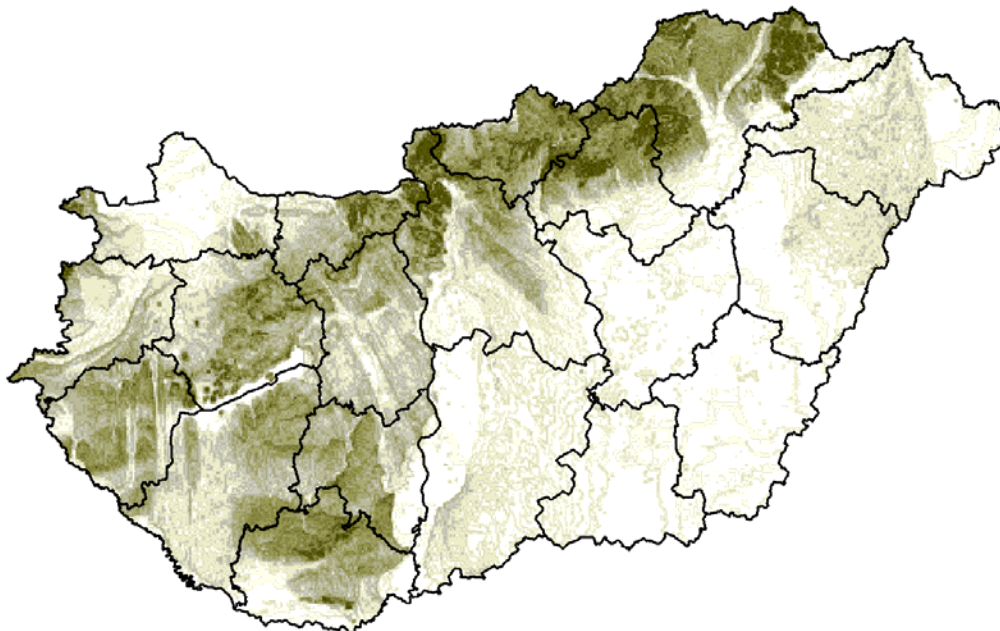
- Az országos értékelés csak térinformatikai feldolgozással valósítható meg.
- Minden megfogalmazott értékelési szemponthoz megpróbálunk valamilyen térinformatikai adatbázist rendelni.
- Minél több vizsgálati szempontot veszünk számításba annál pontosabb értékelést kapunk.
- A szubjektivitásból származó arányeltolódások a vizsgálatba bevont elemek számának növelésével csökkentjük.
- Csak olyan tájképileg fontos elemeket vizsgálunk, amelyek adatbázisa országos lefedettségű.
- A technikailag még kezelhető, legrészletesebb adatbázisokat használjuk a feldolgozáshoz.
- Az egységes adatbázis alapját a DTA50 digitális topográfia térkép jelenti.
- A rendkívül eltérő, különböző jellegű tematikus fedvények (pont, vonal, felület, településsoros adat) összehasonlításának, összekapcsolásának megkönnyítésére, az adatokat egy egységes rácshálós modellbe (1 x 1 km) konvertáljuk. Az értékelések elvégzése után az eredményeket településsoros adatbázissá alakítjuk ismét.
- A vizuális hatások értékelése a legtöbb szakirodalmi adat szerint a vizsgált objektum körüli 2 km-es távolságig terjed, ezért az értékelési cellák rácsméretét ennek felében 1 km-ben határozzuk meg.
- Új, önálló felmérésekre, kutatásokra az értékelés szűk határideje miatt nincs lehetőség, ezért csak meglévő adatokat használunk.
- A nemzetközi gyakorlatban elterjedt tájökölógiai mérési módszereket (landscape metrics) alkalmazzuk.
- A kapott eredményeket a megyei tervekkel, kistájkezelési tervvel összevetve (visszacsatolás) folyamatosan finomítjuk az értékelés módszerét.
- A vizsgált elemeket a könnyebb összehasonlíthatóság és számolás kedvéért 10 pontos értékskála rendszerbe konvertáljuk.
- A természeti adottságok és a kulturális örökség szerinti értékelést két szálon egymástól függetlenül végezzük és csak a kapott végeredményt dolgozzuk össze egy övezetté.
- Az értékelésben a pozitív „adottságok”, tájképi értéket növelő tényezők mellett a tájképi értéket csökkentő tényezőket is vizsgálunk.

3. ábra. Az értékelés modellje

4. Eredmények

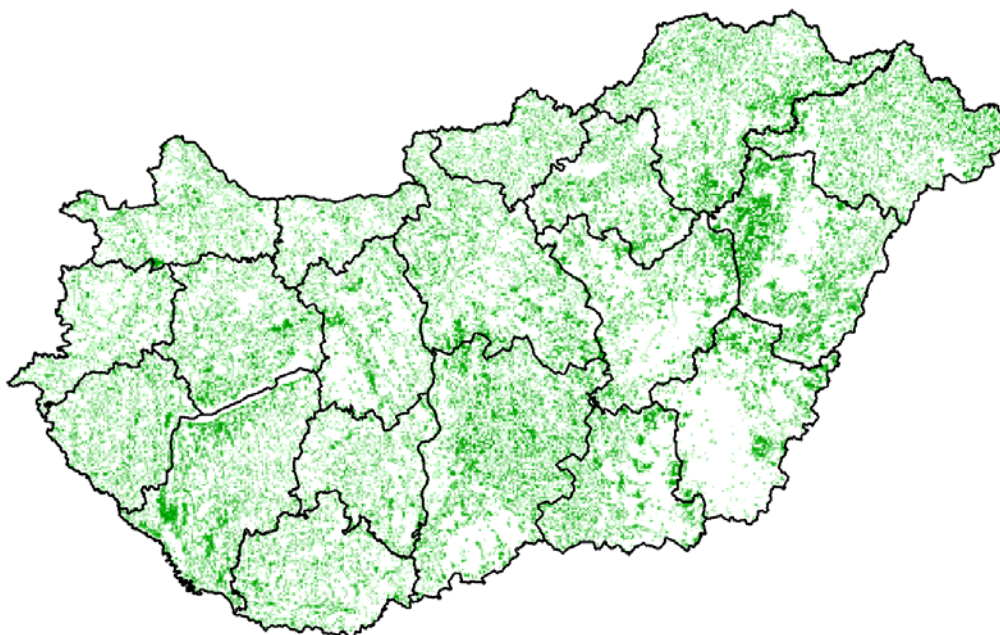
(1) Domborzat

A domborzat meghatározó eleme a tájképnek. A domborzati adottságok közül a relief energia mutatja leglátványosabban az adott területen belüli magasságkülönbségeket. A legnagyobb pontértékeket a sötétbarnával jelzett területek kapták, ahol a legnagyobb magasságkülönbség egy km^2 -en belül 399 m volt. Az alföldi területek ebből a szempontból alacsony értéket kaptak, de ezek a sík területek igazából akkor látványosak tájképi szempontból, ha gyeppel fedettek.

4. ábra Relief energia

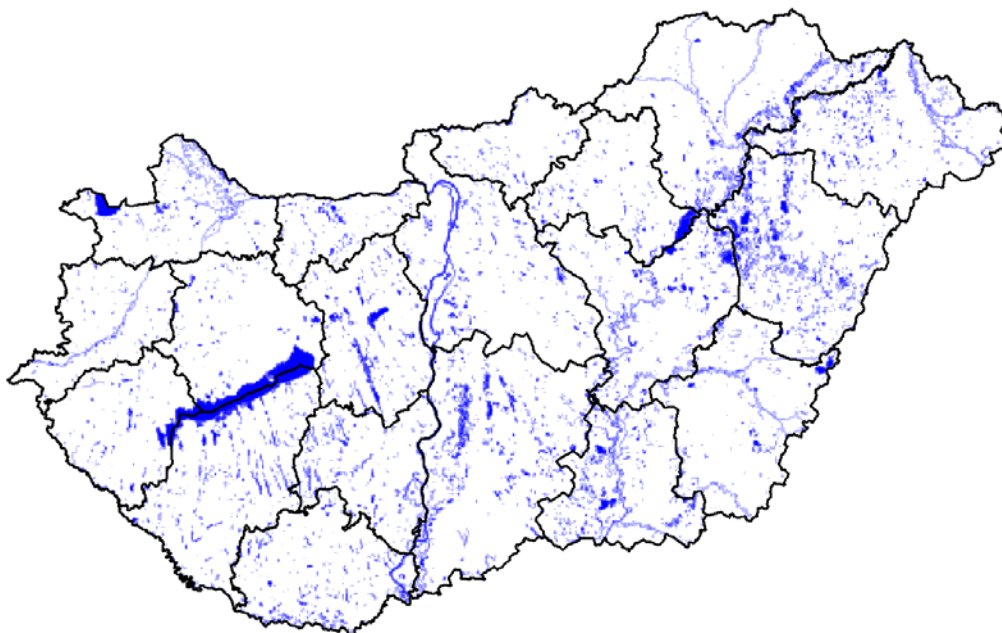
(2) Borítottság

Látvány szempontjából legfontosabb területhasználatok leválogatása a CORINE50 adatbázis alapján készült. A kiválasztott 31 területhasználat (lásd részletesen a IV. Melléklet-ben) négyzetkilométerenkénti nagyságát meghatározva jól kirajzolódik az erdőterületek nélküli látványérték. Az erdőterületeknél elsősorban a szegélyeket és a nyiladékokat, tisztásokat tartjuk látvány szempontjából meghatározónak, amelyet a tájszerkezet térkép mutat.

5. ábra Látvány szempontjából fontos területek az erdők nélkül

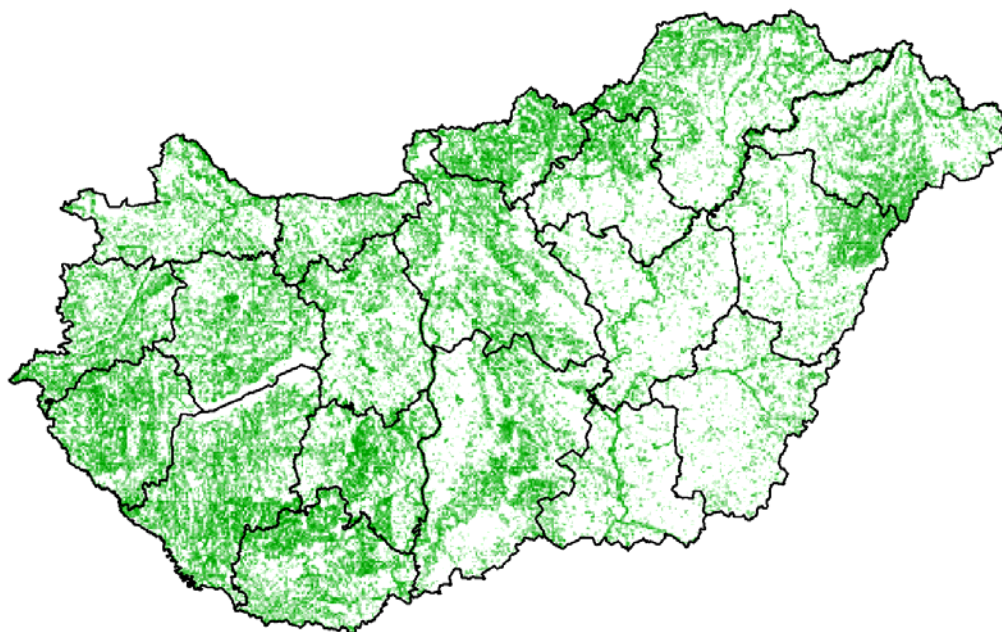
(3) Felszíni vizek

A víz látvány szempontjából meghatározó, markáns táji elem. A domborzat és a természetes növénytakaró mellett kiemelkedő jelentőségű a tájképi adottságok meghatározásában. A vizek értékelésekor az egy km² belüli vízzel borított terület nagyságát értékeltük. A vízborítottság szempontjából nem tettünk különbséget az álló és folyóvizek között. A feldolgozás a CORINE felszínborítottsági adatbázis alapján készült.

6. ábra Felszíni vizek

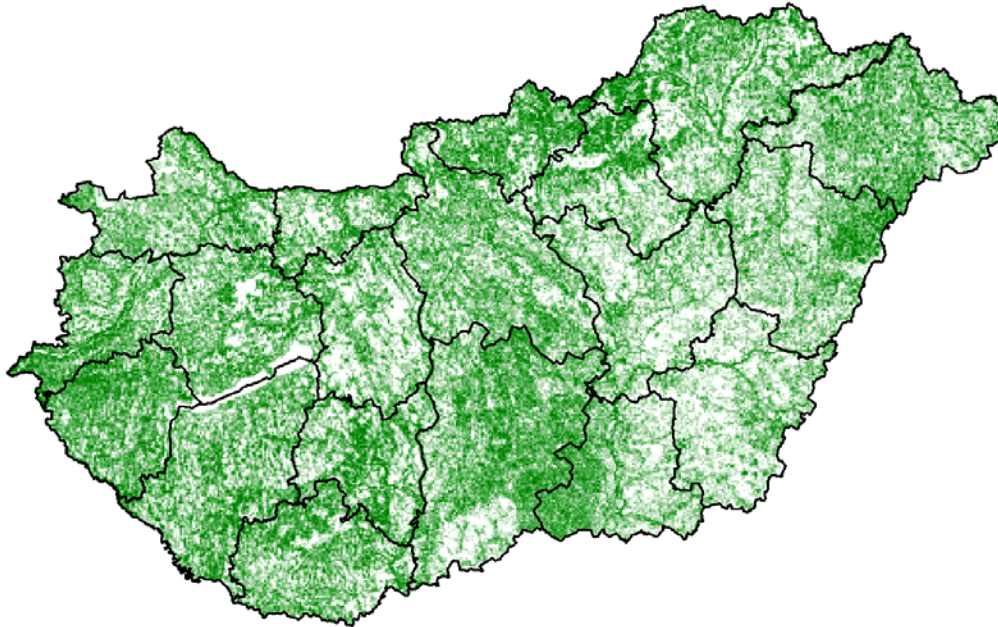
(4) Tájszerkezet

A különböző erdőterületek mint a tájképet jelentősen meghatározó területhasználatok a borítottság értékelésekor nem kerültek figyelembe vételre. Az erdők (és mindenfajta facsoport, fasor stb.) tájképi értékelésénél kiemelten fontosnak tartottuk a szegélyek jelentőségét. A zárt erdőterületek igazán a szegélyeken keresztül érzékelhetők. A négyzetkilométerenkénti értékelés legnagyobb értéke 9,9 km szegély volt. Az értékelés eredményeképpen a zárt erdőtömbök alul (pl. Börzsöny), míg a ligetes foltok, kisebb erdőterületek, facsoportok felülértékelődtek.

7. ábra Tájszerkezet az erdőszegélyek alapján

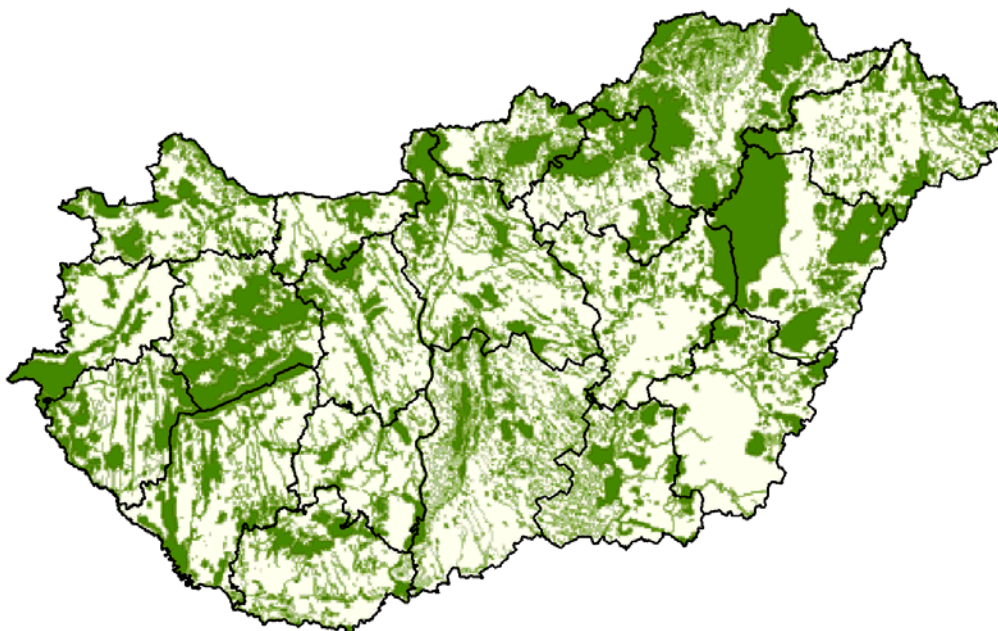
(5) Tájdiverzitás, változatosság

8. ábra Tájdiverzitás

A rácshálónként meghatározott területhasználat kiterjedések mellett, fontos a területhasználatok elhelyezkedését, mozaikosságát is vizsgálni. Tájképi és ökológiai szempontból is általában azt tartjuk előnyösnek ha a területhasználatok több tömbben helyezkednek el. A különböző diverzitás (tájváltozatosság) mutatók ezért ott mutatnak nagyobb értéket, ahol a területhasználatok mozaikosan helyezkednek el. A mozaikosság a CORINE területhasználatok szegélyei alapján került számításra.

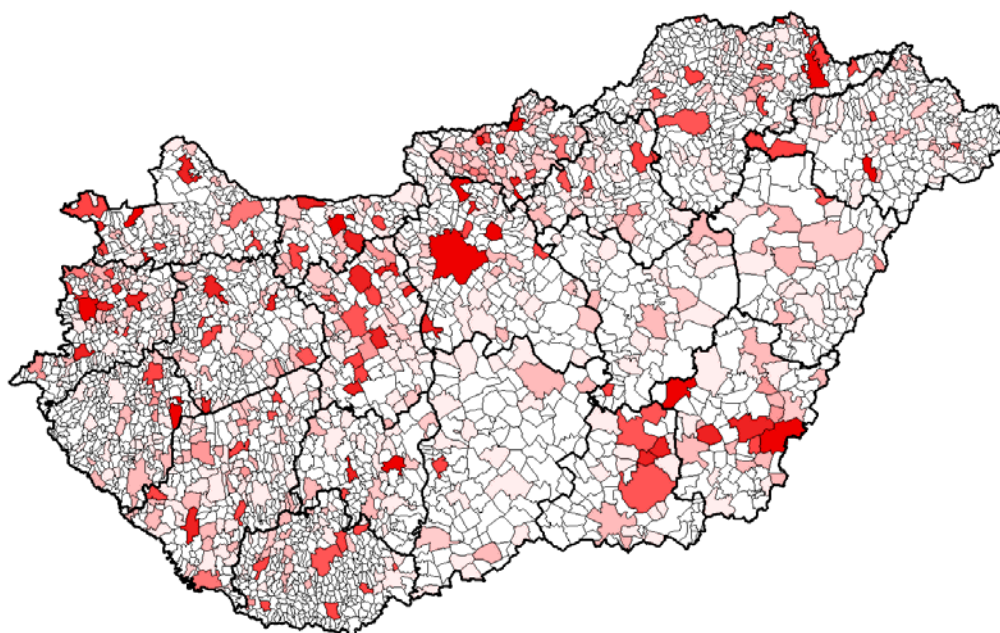
(6) Ökológiai hálózat

9. ábra Ökológiailag értékes területek

A tájképi szempontú vizsgálatok nem hagyhatják figyelem nélkül a különböző természetvédelmi területek elhelyezkedését, nagyságát. Az értékelésnél a természetvédelmi területeket, a Natura2000 területeket és a Nemzeti Ökológiai Hálózat által érintett területeket vettük számításba. A négyzetkilóméterenként meghatározott területnagyságok alapján természetesen csak azok a területek kaptak pontértéket ahol természetvédelmi területek találhatóak

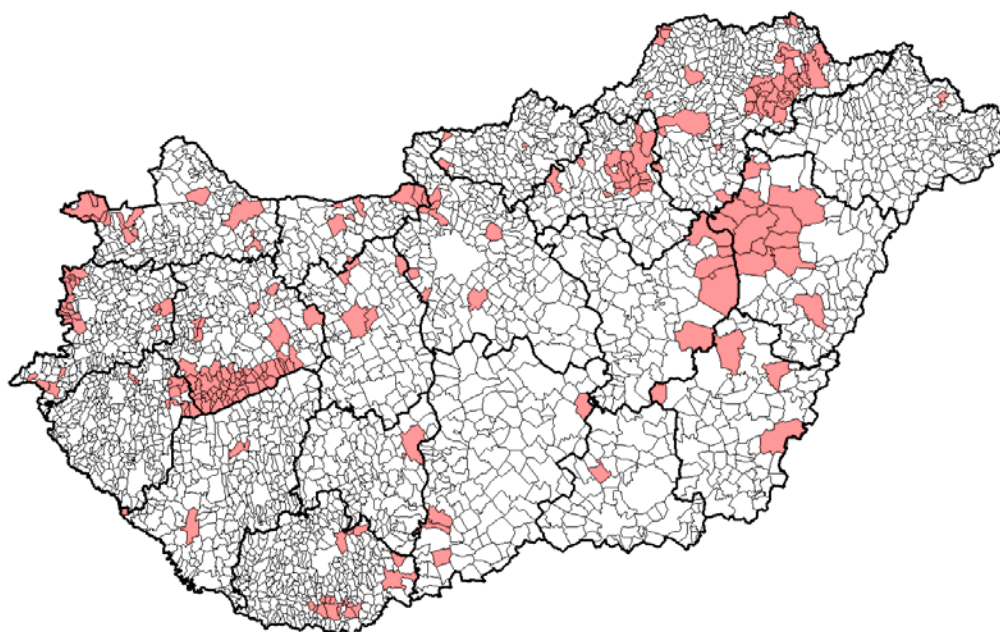
(7) Kultúrtörténeti örökség

A kulturális örökség tájképet meghatározó elemei között a történeti kertek, arborétumok országosan jól feldolgozottak. Az értékelés alapjául a Magyar Kerttörténeti Archivum adatbázisát használtuk. A kerteket értékük (kiterjedésük, fontosságuk) alapján három csoportba soroltuk, majd településenkénti gyakoriságuk alapján összesítésre kerültek. Az összesített pontértékeket a település területéhez viszonyítva kaptuk meg a végső értéket.

10. ábra Történeti kertek pontértéke településenként

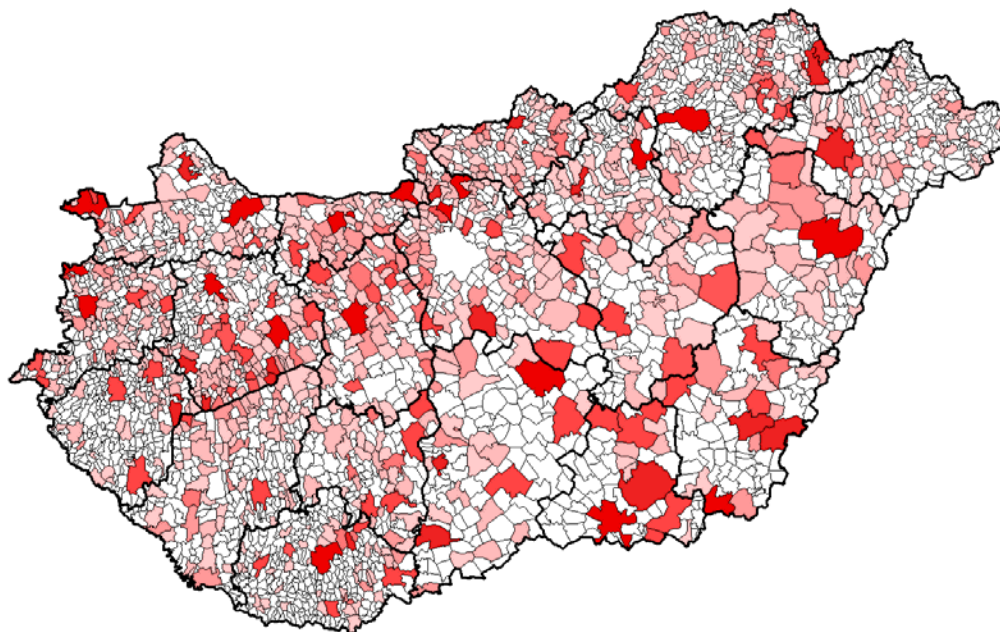
(8) Kultúrtörténeti örökség

A történeti tájak a terület-használat szerkezete, a tájhasználat módja, az egyedi tájértékek, a tájkarakter vagy éppen a történelmi események alapján olyan sajátos egyedi arculattal, jellemzősokkal rendelkeznek, ami a tájkép szempontjából is meghatározó. A történeti tájak adatbázis a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának adatai alapján készült.

11. ábra Történeti tájak

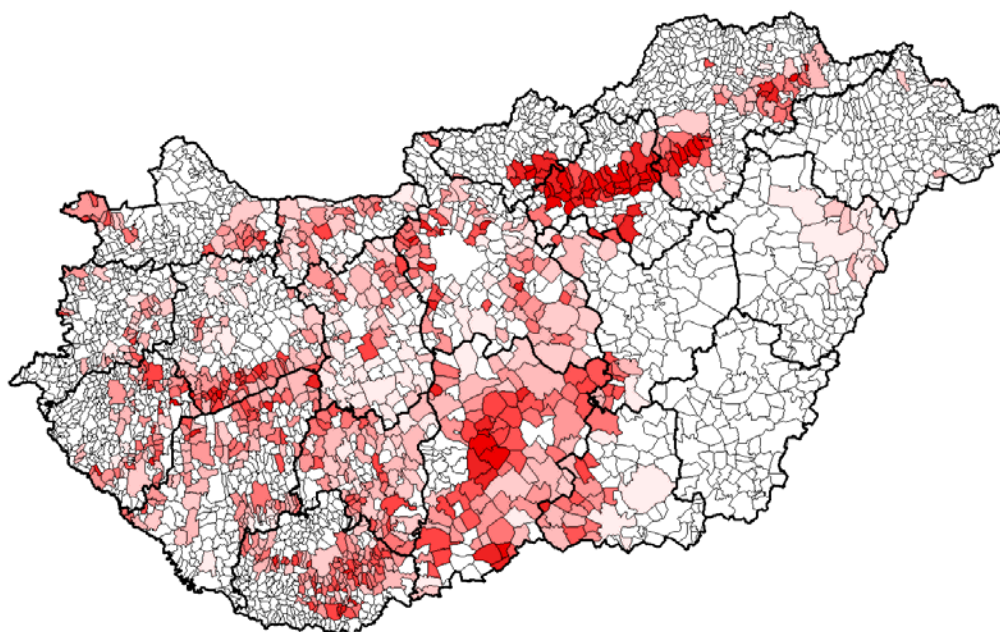
(9) Kultúrtörténeti örökség

12. ábra Múemléksűrűség

A természeti adottságok mellett a tájak települések arculatának meghatározásában, a tájkép értékelésében a műemlékileg védett objektumot nagy segítséget jelentenek. Az épített örökség elemei elsősorban a települések belterületén jelennek meg, így a műemlékek száma, típusa, fontossága, gyakorisága alapján következtethetünk. A műemléki adatbázis a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának adatai alapján készült. A műemléksűrűség meghatározásakor az adott beépített terület (belterület) nagyságához viszonyítottunk.

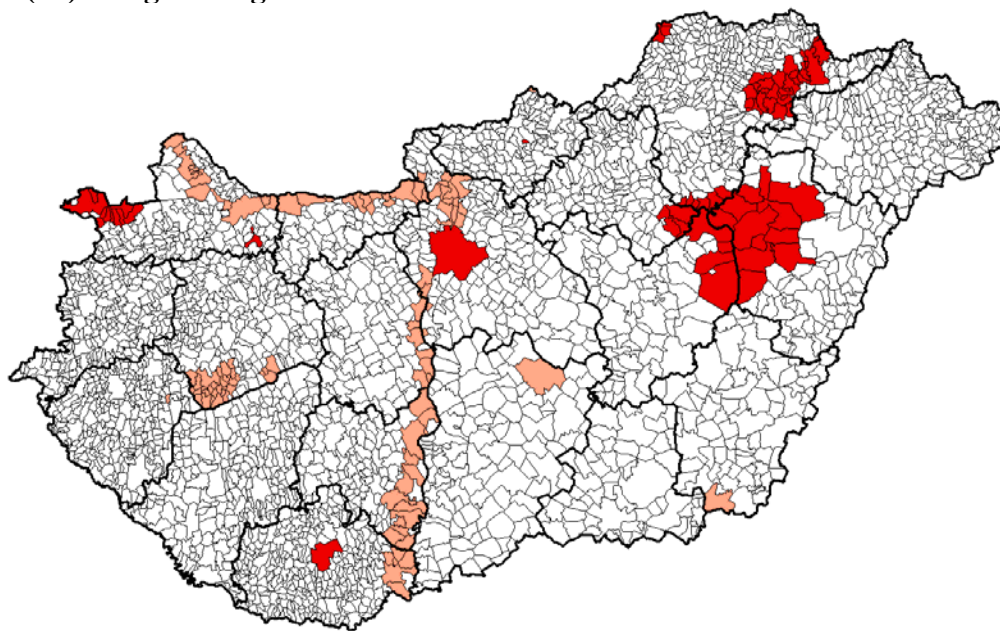
(10) Borvidékek

13. ábra Szőlőterületek nagyságának aránya településenként

A pannon táj egyik jellegzetességét és tájképileg is fontos elemét a szőlőterületek jelentik. A szőlőterületek olyan sajátos mediterrán hangulatú táji karaktert kölcsönöznek a tájnak, amelynek értékelésével külön is érdemes foglalkozni. Az Országos Szőlőkataszter településsoros adatai alapján jól kirajzolódnak a termeszítő területek. A szőlőterületek adatait a település területének nagyságához viszonyítottuk.

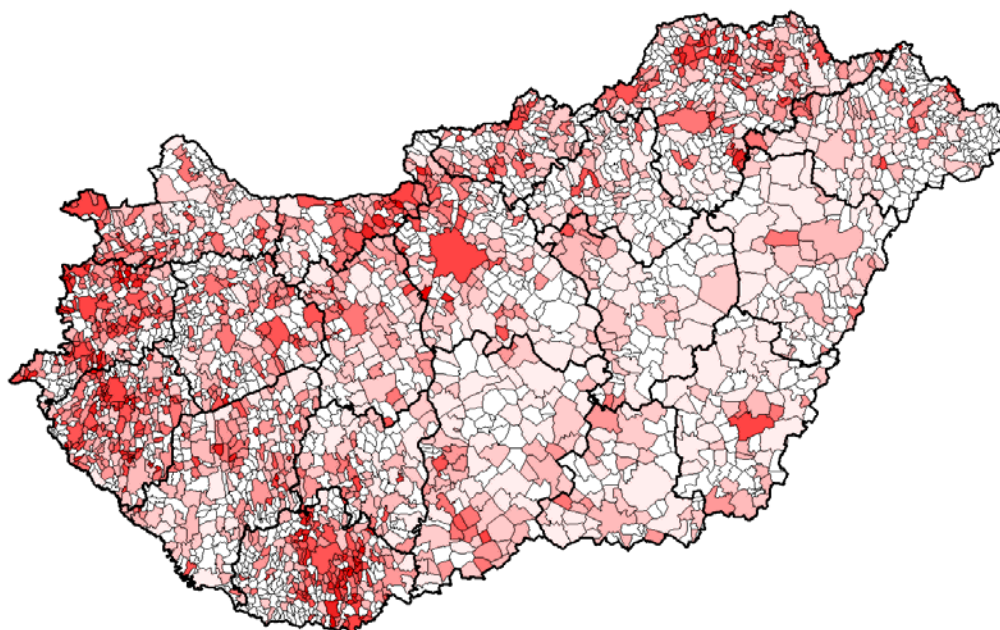
(11) Világörökségi területek

A kulturális örökség szempontjából kiemelt fontossággal kezelendő a világörökségi területek. A táji, települési, kultúrtörténeti szempontból egyaránt értékes területek tájképvédelem szempontjából is kiemelt jelentőséggel rendelkeznek. A kategórián belül két csoportot különítettünk el: tervezett területeket és a jelenleg is védelem alatt álló területeket.

14. ábra Világörökségi területek

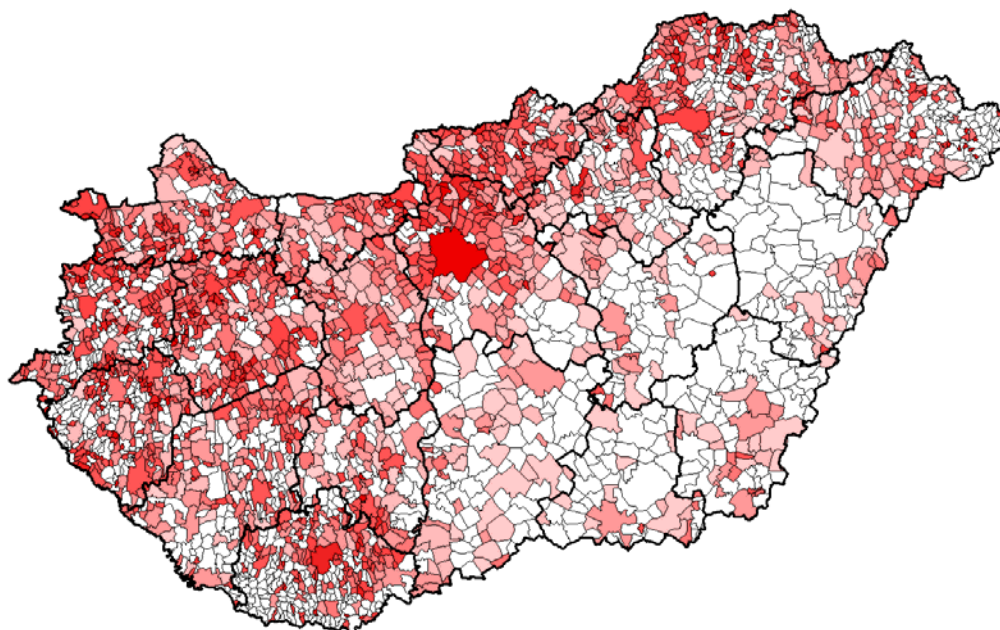
(12) Egyedi tájértékek

Az egyedi tájértékek olyan termeléssel, közlekedéssel, kultúrtörténettel kapcsolatos tájelemek, amelyek rendszerint tájképi hatásokkal is rendelkeznek. A természetvédelmi törvény ugyan tartalmazza egyedi tájérték kataszter készítését. Jelenleg azonban az egész országot lefedő kataszter még nem áll rendelkezésre. Ennek hiányában más rendelkezésre álló adatbázisok felhasználásával próbáltunk következtetni az egyedi tájértékek számára. A DTA50-es digitális térkép szobrok, romok, emlékművek és szakrális objektumok elemei valószínűleg jól korrelálnak az egyedi tájértékek számával.

15. ábra Romok, szobrok, emlékművek

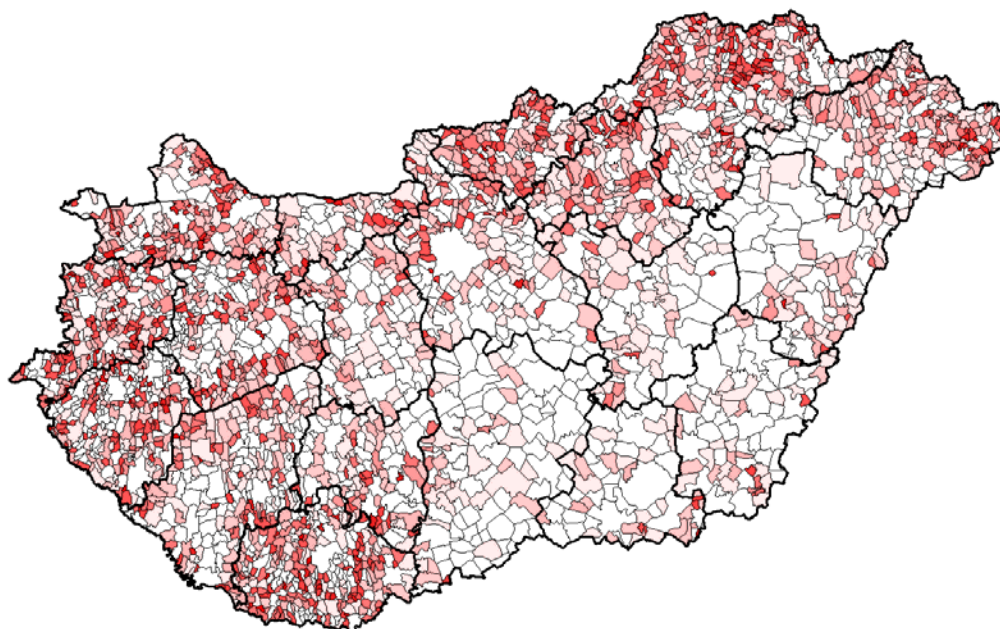
(13) Egyedi tájértékek

16. ábra Szakrális objektumok száma

Az egyedi tájértékek olyan termeléssel, közlekedéssel, kultúrtörténettel kapcsolatos tájelemek, amelyek rendszerint tájképi hatásokkal is rendelkeznek. A természetvédelmi törvény ugyan tartalmazza egyedi tájérték kataszter készítését. Jelenleg azonban az egész országot lefedő kataszter még nem áll rendelkezésre. Ennek hiányában más rendelkezésre álló adatbázisok felhasználásával próbáltunk következtetni az egyedi tájértékek számára. A DTA50-es digitális térkép szobrok, romok, emlékművek és szakrális objektumok elemei valószínűleg jól korrelálnak az egyedi tájértékek számával.

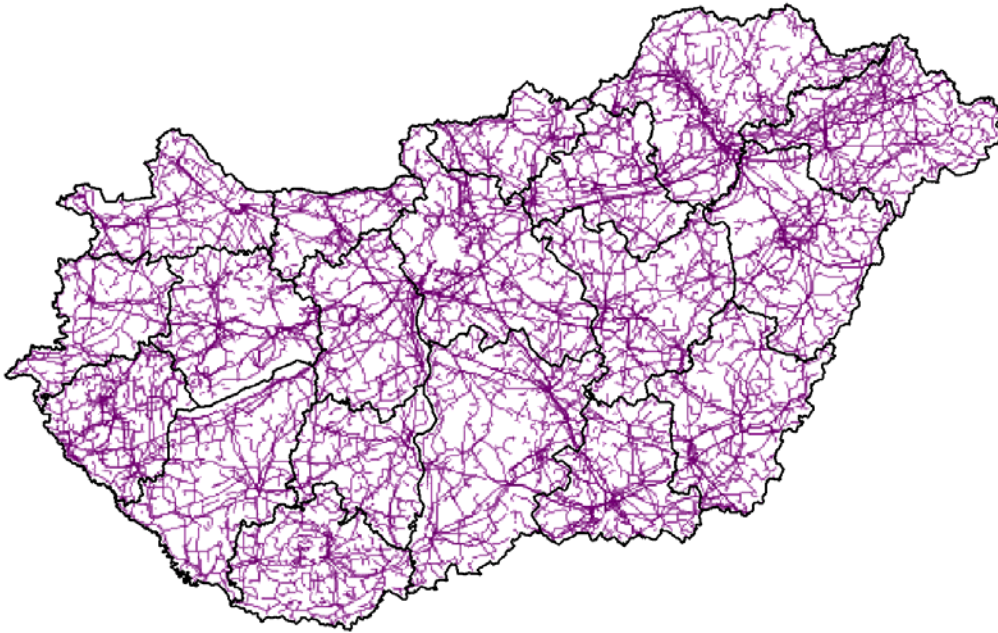
(14) Egyedi tájértékek

17. ábra Turisztikai vonzerő leltár

A Magyar Turizmus Rt. által készített országos felmérés több mint 20 ezer vonzerőt tart nyilván településenkénti bontásban (megyeszékhelyek kivételével). A vonzerők nagy része tájképi, vizuális-esztétikai hatásokkal is rendelkezik. A vonzerő leltár alapján készített értékelés természetesen számos területen átfed az előző szempontok alapján készített értékelésekkel (pl. műemlékek), de mint egy újabb, más szempont alapján készített felmérés hozzájárul a kiegyenlített értékeléshez.

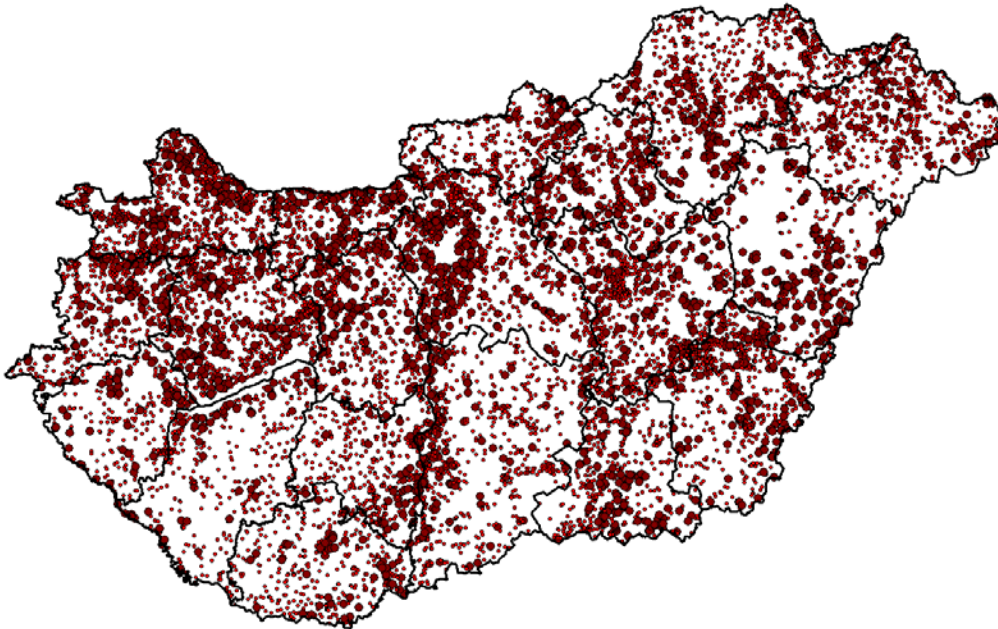
(15) Befolyásoltság, szabdaltság

A tájkép értékét, minőségét „növelő” tájelemek mellett számos olyan mérhető infrastruktúrális elem is van a tájban, amely a tájkép értékét csökkentheti. A vonalas létesítmények (utak, vasutak, légvezetékek stb.) tájrömbölő ökológiai hatása jól ismert. A vonalas létesítmények négyzetkilóméterenkénti hosszának meghatározásával jól kimutathatók azok a területek, ahol az ilyen jellegű negatív hatások koncentrálnak (pl. infrastruktúra folyosók).

18. ábra Vonalas létesítmények sűrűsége

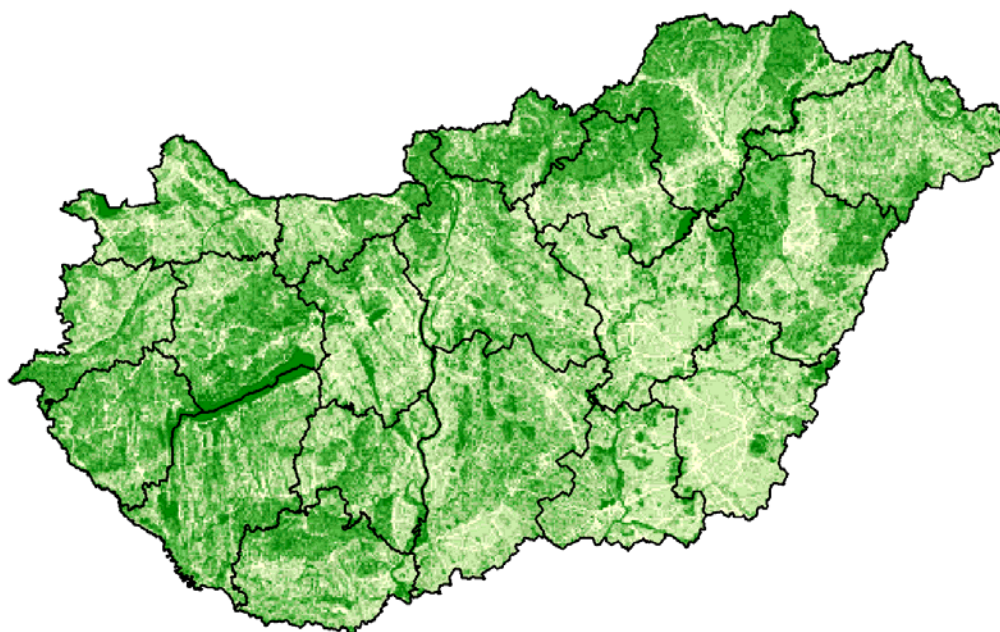
(16) Roncsolt felületek

A felszíni bányák és anyagnyerőhelyek tájképi hatásainak megítélése már nem teljesen egyértelmű. A felszíni „sebként” is értelmezhető rekultiválatlan vagy éppen működő anyagnyerőhelyek, hulladéklerakók negatív tájképi elemként jelennek meg. A régebben felhagyott, rekultivált, vízzel feltöltődött anyagnyerőhelyek gazdagíthatják is a tájképet. Általánosságban azonban elmondható, hogy az ilyen típusú tájsebek negatív tájképi elemként jelennek meg a tájban. A terület nagyság alapján kétféle csoportosítást és értékelést végeztünk 0,5 ha alatti nagyságúak és ezt meghaladók.

19. ábra Felszíni bányák, anyagnyerőhelyek száma

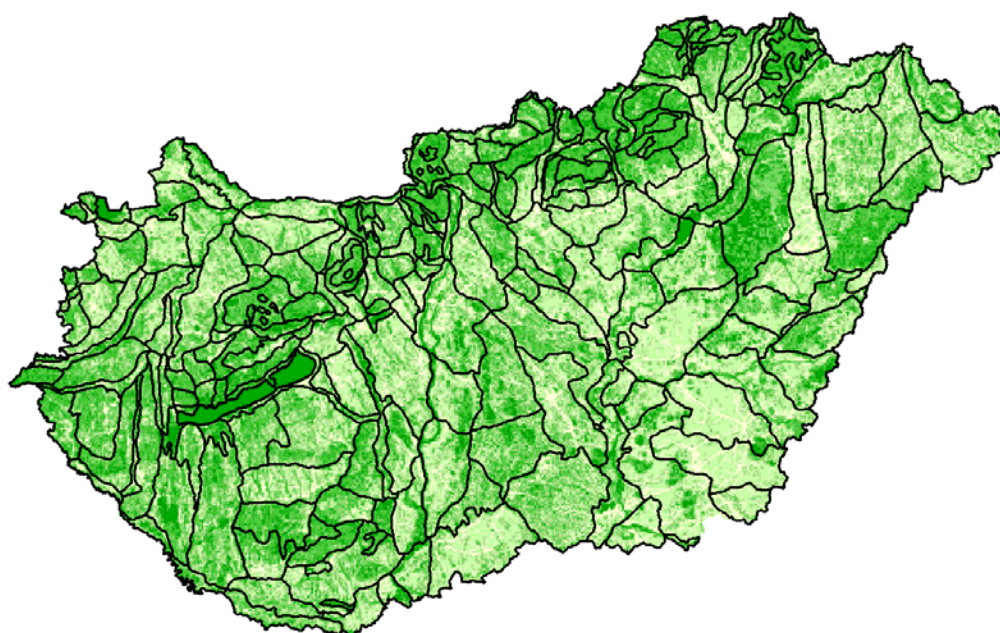
(17) Összesítés a természeti adottságok alapján
(1-6, 15, 16 tematikus térképek)

20. ábra *Tájképi értékesség az összesített természeti adottságok 1x1 km-es hálóban*

A vizsgálat első felét képező, a tájképet meghatározó első nagy csoport a természeti adottságok számbavétele volt. Az elkészült hat tematikus térkép összesítésével olyan komplex értékelési térképet kaptunk, amelyben már mind a hat szempont végeredménye megjelent. A tájképet negatív értelemben befolyásoló infrastruktúra és anyagnyerőhelyek térképek értékeivel az összesítést csökkentettük.

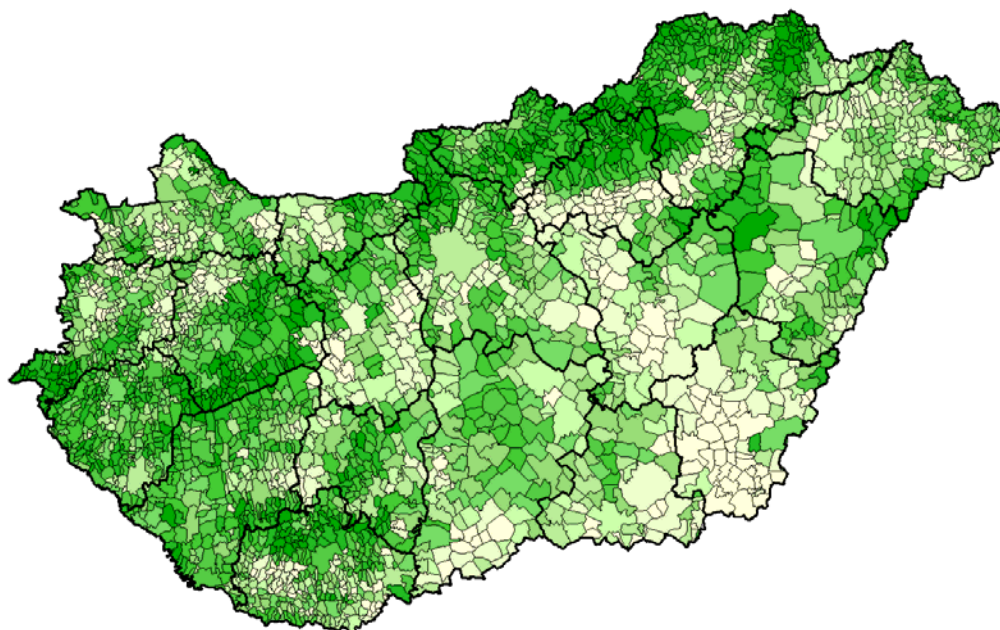
(18) Összesítés a természeti adottságok alapján
(1-6 tematikus térképek)

21. ábra *Tájképi értékesség az összesített természeti adottságok 1x1 km-es hálóban a földrajzi kistáj határokkal*

Az adottságok összesítésével kapott térképet fedvénykapcsolatba hozva a földrajzi kistájak határai-
val jól láthatók, hogy a kapott értékek (természetesen nem véletlenül) jól korrelálnak a tájhatárokkal. Számos helyen azonban olyan „sűrűsödések” is megfigyelhetők az adott tájon belül ami a tájképi adottságokkal és a lehatárolások felbontásbeli különbözőségével magyarázható.

(19) Összesítés a természeti adottságok alapján településsorosan

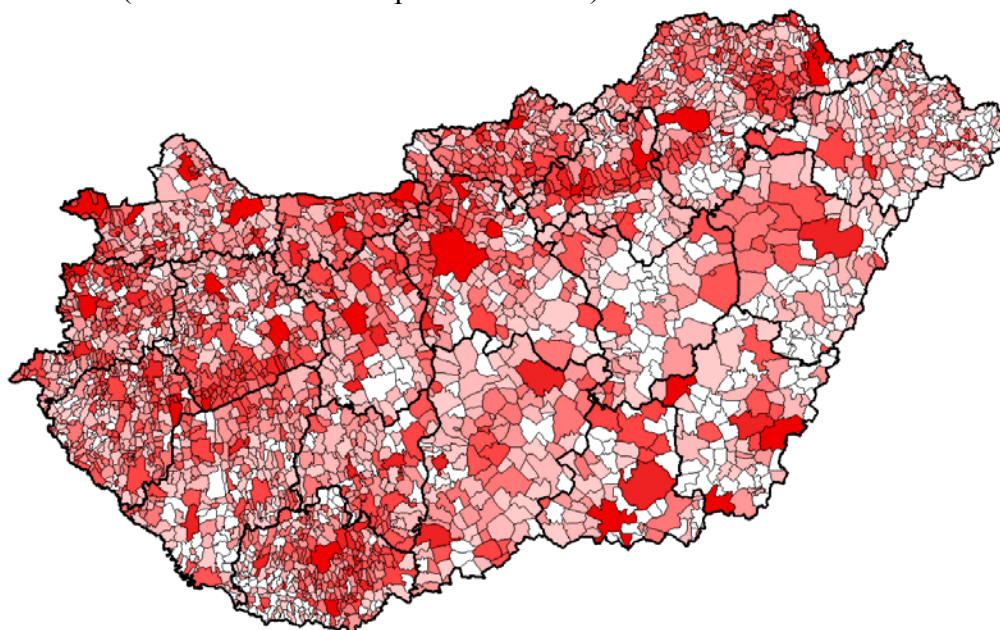

A négyzetrácsosan (1 km x 1 km) végzett elemzés eredményeit (17. térkép) településenként aggregálva kaptuk meg a településsoros természeti adottságok fedvénnyét.

22. ábra Tájképi értékesség az összesített természeti adottságok településsorosan

(20) Összesítés a kulturális örökség értékek alapján

(7-14 tematikus térképek összesítése)

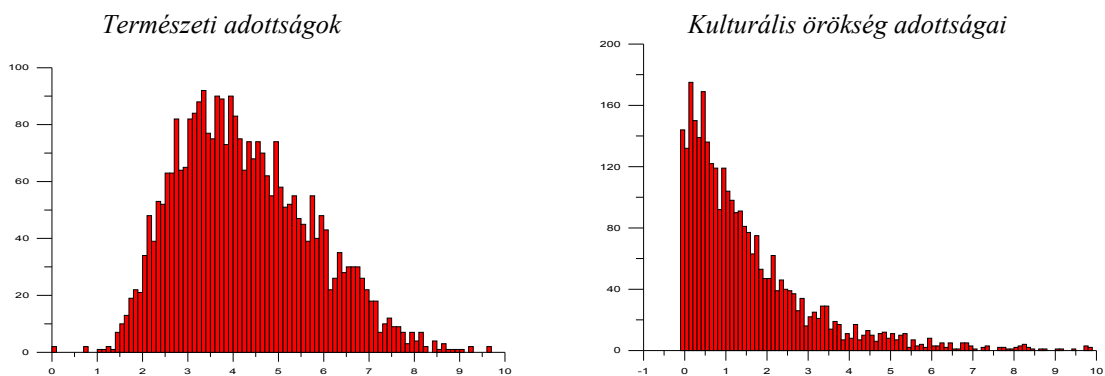
A kulturális örökségek pontértékeinek összesítésével kapott fedvény elsősorban a települések beépített területének tájképi értékeire utal és kevésbé tükrözi a települések külterületének táji adottságait. A természeti adottságok összesítő térképével ellentétben ezért itt nehezebb az önállóan megjelenő településekből egybefüggő, folyamatos övezeteket lehatárolni.

23. ábra Összesítés a kulturális örökség adottságok alapján

A természeti adottságok összesítésével kapott (19. ábra) és a kulturális örökség alapján számolt tájképi mutatókat (20. ábra) egyaránt egy tízpontos skálán jelenítettük meg.

A 21. ábrán jól látható, hogy míg a természeti adottságok normál eloszlást mutatnak, addig a kulturális adottságok értékei egy exponenciális függvény mentén helyezkednek el.

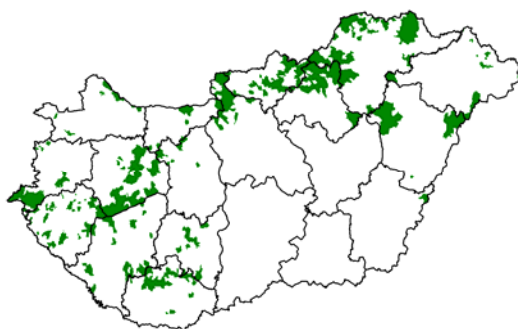
A grafikonok alapján könnyen belátható, hogy a kétféle adottság alapján kapott tájképi mutatók mechanikus összegzésével a kulturális örökség adottságai kisebb súllyal esnének számításba.

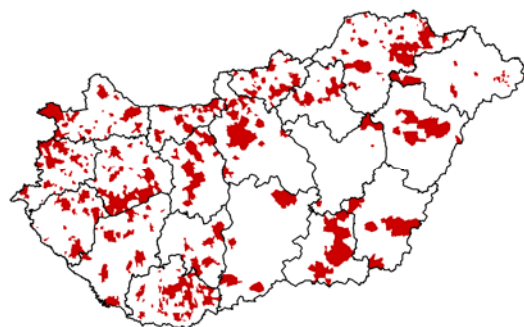
24. ábra Természeti adottságok és a kulturális örökség alapján számolt tájképi mutatók településenkénti gyakorisága

A grafikonok jól mutatják, hogy szinte minden településnek van valamilyen értéke, de a a tájképvédelmi területek lehatárolásához természetesen meg kellett valahol „húzni” az értékhatárt a skálán. A gyakorisági függvények alapján természetes határ nem jelölhető ki, ezért külön-külön a természeti adottságok és kulturális örökség pontszámok alapján megjelenítettük a legmagasabb pontszámot kapott településeket. A 15, 20, 25, 30, 35, 40 %-os felső tartományba eső településeket térképen ábrázolva is jól látható, hogy a természeti adottságok alapján kiválasztott települések inkább tömszerűen helyezkednek el és a százalékok növelésével „híznak” a tömbök. A kulturális örökség adottságok alapján kiválasztott települések inkább mozaikszerűen találhatók és nehezebb „övezeteket” lehatárolni.

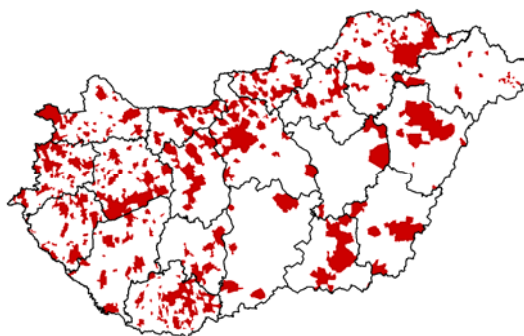
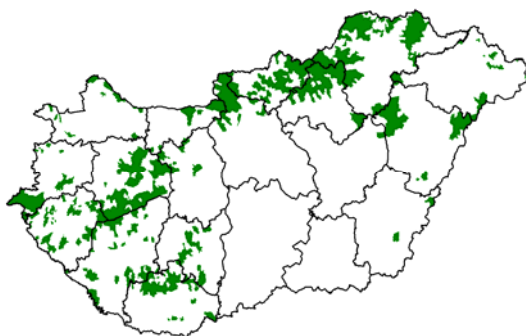
25. ábra Természeti adottságok
15 % kiválasztott

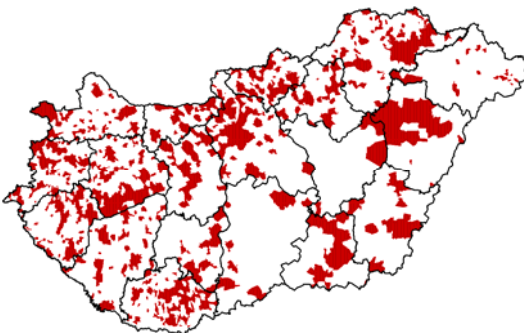
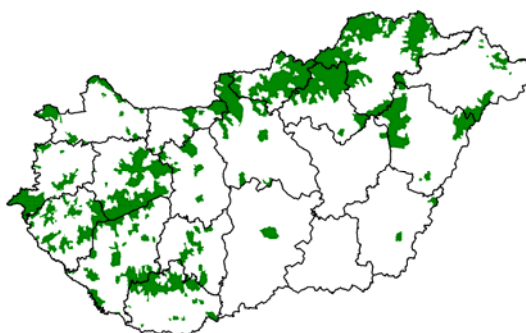
Kulturális örökség

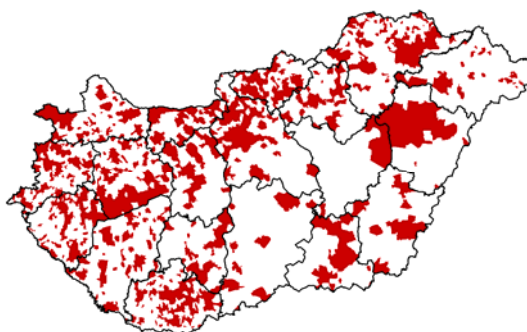
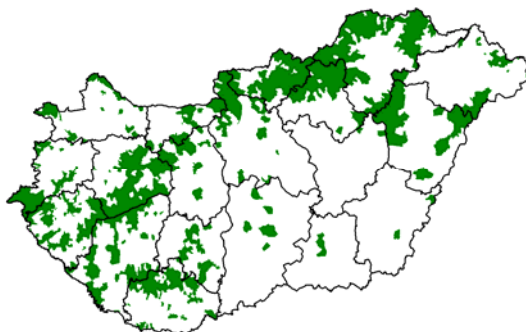
20 % kiválasztott

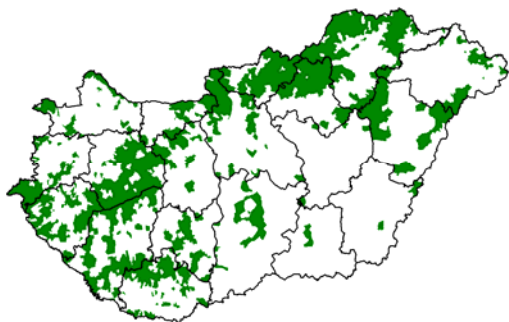
25 % kiválasztott

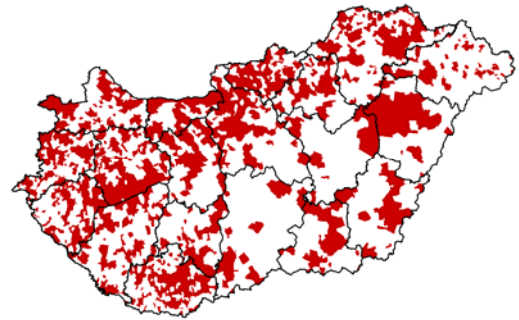
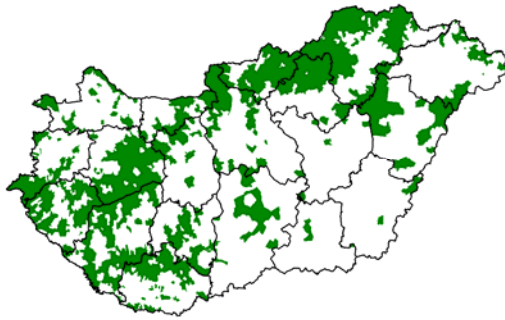
30 % kiválasztott

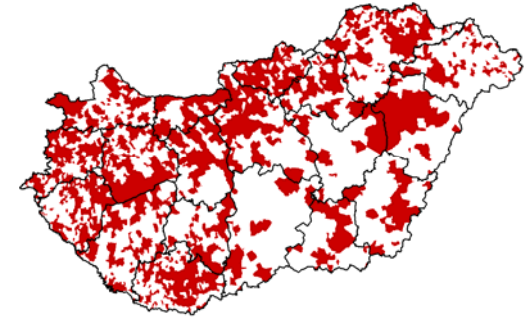
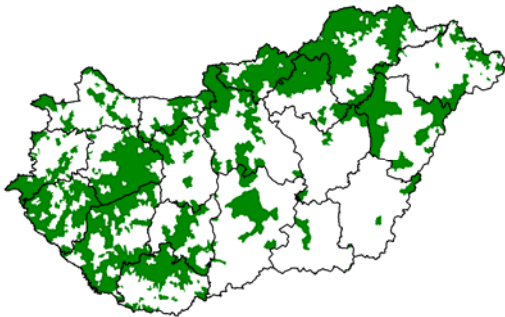
35 % kiválasztott

40 % kiválasztott

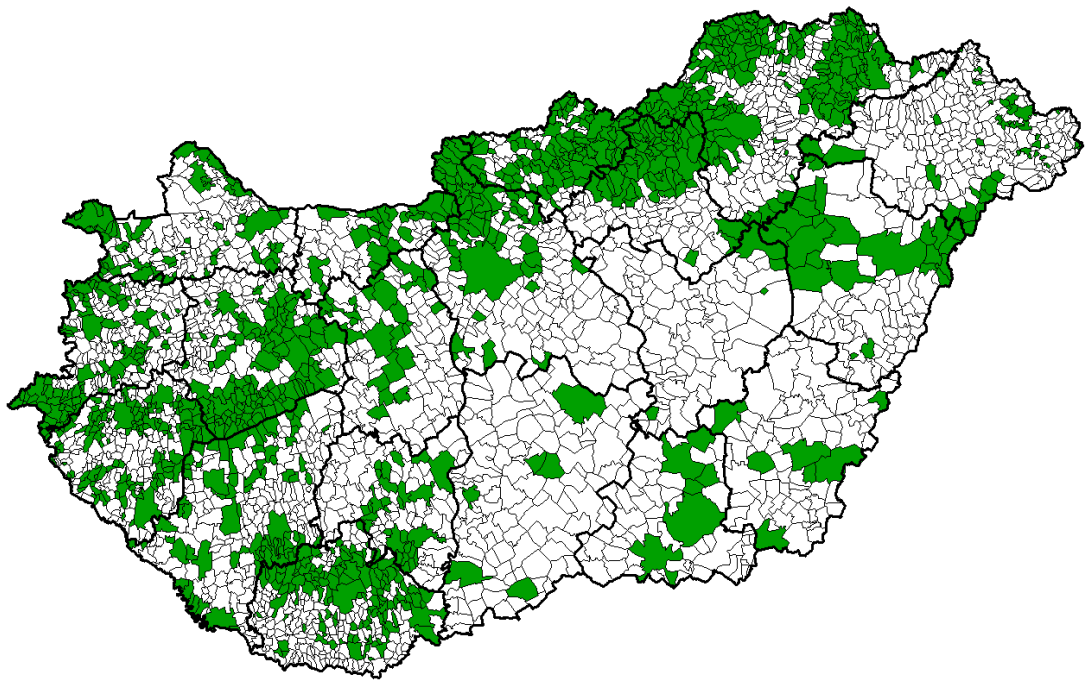

45 % kiválasztott

A tájképvédelmi övezet végső területének lehatárolásához a határok meghúzása már inkább megegyezésem mint egzakt szakmai döntés alapul. Véleményünk szerint a természeti adottságok alapján rangsorolt települések felső kategóriájának 25 és a kulturális örökség szempontjából rangsorolt települések felső 15 %-nak egyesítésével olyan tájképvédelmi övezet jelölhető, amely megfelel az elvárásoknak.

(21) Tájképvédelmi övezet a természeti és kulturális értékek alapján

26. ábra Az országos tájképvédelmi terület javasolt övezete

Javasolt övezeti szabályok

V. Fejezet AZ ORSZÁGOS ÖVEZETEKRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK

Tájképvédelmi terület országos övezete

18. § A tájképvédelmi terület országos övezetét a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekben tényleges kiterjedésének megfelelően le kell határolni és igény szerint bővíteni.

VI. Fejezet A KIEMELT TÉRSÉGI ÉS MEGYEI ÖVEZETEKRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK

Tájképvédelmi terület térségi övezete

26. § (1) A tájképvédelmi terület térségi övezetében csak olyan megyei és kiemelt térségi területfelhasználási kategória, illetve övezet jelölhető ki, amely a természeti adottságok és a kulturális örökség által meghatározott tájképet nem károsítja.

(2) Tájképvédelmi terület övezetben a tájképet jelentősen megváltoztató építmények terveihöz külön jogszabályban meghatározott látványtervet kell készíteni.

(3) Az övezetben új külszíni művelésű bánya nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bánya területe (bányatelek) nem bővíthető.

(4) Az övezet területén a térségi jelentőségű infrastruktúra hálózatok és létesítményei csak tájba illesztett módon helyezhetők el.

(5) Az övezetbe tartozó település helyi építési szabályzatának és szabályozási tervének az építmények tájba illesztésére vonatkozó szabályokat is tartalmaznia kell.

(6) Az övezetbe tartozó település helyi építési szabályzatának és szabályozási tervének le kell határolni a nagy kiterjedésű, a település-sziluetet megváltoztató, 30 m magasságot meghaladó bel- vagy külterületi építmények, valamint a látványkárosító, tájidegen építmények elhelyezéséből kizárt területeket.

(7) Az övezetbe tartozó település helyi építési szabályzatának biztosítani kell a tájszerkezetbe illeszkedő beépítési mód, a tájra jellemző építészeti hagyományok és tájhasználat megőrzését.

(8) A települések rendezési terveiben ki kell jelölni a településképvédelmi övezet határát, amely a tájképi értéket képező kulturális örökségi területeket, az országos ökológiai hálózat területeit, a helyi védelem alatt álló természetvédelmi területeket azok környezetét, valamint a település arculatát, karakterét meghatározó fontos területeket tartalmazzák.

(9) A településrendezési terv tájképvédelmi területen ipari területet nem jelölhet ki.

Fogalom meghatározások

Tájesztétika

A tájképben érvényesülő természeti és társadalmi szép értelmezésével és értékelésével foglalkozó tudomány

Tájjelleg

A sajátos természeti elemekből, a gazdálkodás és a népi kultúra együtteséből kialakult karakter.

Tájképi terület

A látóhatár kiterjedéséig vizuálisan érzékelhető terület, amely élő és élettelen tájalkotó elemekkel, formákkal és színekkel jellemzett.

Tájképi potenciál

A tájnak pszichológiai és esztétikai hatások révén érvényesülő teljesítőképesége, amely közvetett módszerekkel érzékelhető.

Vizuális hatásterület (VHT)

A környezeti hatásvizsgálatoknál végzett elemzés a beruházás vizuális hatóterületének meghatározására, a beruházás látványának meghatározására.

Tájképvédelmi terület

Az országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben lehatárolt övezet, amelybe a természeti vagy kulturális örökség adottságai alapján, a kilátás – rálátás szempontjából védendő tájképi területek tartoznak.

Melléklet I.

Felhasznált térinformatikai adatbázisok

- 1. Relief energetai térkép** (Forrás: Magyarország Digitális Domborzati Adatállománya, FÖMI térképi adatbázisa, M=1:100 000)
- 2. Magyarország természetvédelmi területei** (Forrás: KvVM Természetvédelmi Hivatal térképi adatbázisa, M=1:100 000)
- 3. A Nemzeti Ökológiai Hálózat (NECONET) magyarországi tervezett területei** (Forrás: KvVM Természetvédelmi Hivatal, M=1:100 000)
- 4. A tervezett magyarországi Natura2000 területek** (Forrás: KvVM Természetvédelmi Hivatal térképi adatbázisa, M=1:50 000)
- 5. Felszínborítási adatbázis** (Forrás: FÖMI CORINE Land Cover adatbázisa, M=1:50 000)
- 6. Digitális Topográfiai Adatbázis** (Forrás: DTA-50, MH TÁTI, M=1:50 000)
- 7. Országos Műemlék Jegyzék** (Forrás: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium)
- 8. Országos turisztikai vonzerőleltár** (Forrás: Magyarország turisztikai vonzerőinek számbavétele kutatás adatbázisa, 1997, Magyar Turizmus Rt.)
- 9. Magyar Kerttörténeti Archívum adatbázis** (Forrás: BCE Kertművészeti Tanszék)
- 10. Szőlőterületek kataszterének adatbázisa** (Forrás: Kecskeméti Szőlészeti és Borászati Kutató Intézet)

Melléklet II.

A borítottság értékelésnél felhasznált területhasználatok CORINE kódja és megnevezése

- 3114 Nyílt lombkoronájú természetes lombhullató erdők, vizenyős területen
- 3212 Természetes gyep fákkal és cserjékkel
- 3211 Természetes gyep fák és cserjék nélkül
- 5111 Folyóvizek,
- 2312 Intenzív legelők és erősen degradált gyepek fákkal és bokrokkal
- 2433 Mezőgazdasági területek túlsúlyban szórt megjelenésű természetes természetes vegetációval
- 2432 Mezőgazdasági területek túlsúlyban intenzív legelőkkel és jelentős természetes vegetációval
- 3113 Nyílt lombkoronájú természetes lombhullató erdők nem vizenyős területen
- 2311 Intenzív legelők és erősen degradált gyepek bokrok és fák nélkül
- 2221 Gyümölcsfa ültetvények
- 51221 Mesterséges tavak, víztározók
- 4111 Édesvízű mocsarak
- 3112 Zárt lombkoronájú természetes lombhullató erdők, vizenyős területen
- 51211 Állandó vizű természetes tavak
- 1411 Parkok
- 1412 Temetők
- 3331 Ritkás növényzet homokon vagy löszön
- 22112 Kistáblás szőlők
- 1423 Üdülő települések
- 22111 Nagytáblás szőlők
- 1422 Szabadidőterületek
- 51222 Halastavak
- 3332 Ritkás növényzet közetkibúvásokon
- 1123 Erdei környezetben lévő, nem-összefüggő beépítés
- 1112 Történelmi belvárosi területek
- 2226 Fűzfa ültetvények
- 3321 Csupasz sziklák
- 4122 Természetes tőzeglápok bokrok és fák szórványos előfordulásával
- 4113 Szikes mocsarak
- 3333 Ritkás növényzet szikes területen
- 51212 Természetes, időszakos, szikes vizű tavak

Melléklet III.

Az országos tájképvédelmi övezetbe javasolt települések listája KSH kóddal

1737	Aba	2641	Bakonyszücs	1197	Bikács	3027	Csécse
1254	Abaliget	397	Baksa	513	Birján	2025	Csehbánya
2455	Abasár	1818	Baktakék	2492	Bisse	1948	Csehi
1566	Abaujalpár	2227	Bakóca	3129	Bocska	2381	Csemeszkopács
282	Abaujlak	2252	Balajt	2287	Böde	849	Csenyete
359	Abaujszántó	1365	Balassagyarmat	416	Bödeháza	1214	CSepreg
2633	Abaujszolnok	1152	Balaton	622	Bodonhely	2568	Cserénfa
1188	Abda	2530	Balatonakali	1493	Bodony	697	Cserépfalu
1035	Abod	583	Balatonalmádil	3078	Bodrogkeresztúr	2557	Cserépváralja
456	Ábrahámhegy	2737	Balatonberény	3380	Bodrogkisfalud	2259	Cserhátsurány
1857	Acsa	3385	Balatonboglár	1440	Bodrogolaszi	3231	Cserhátszentiván
721	Acsád	307	Balatoncsicsó	3215	Bogád	389	Cserkút
2581	Ág	1223	Balatonederics	384	Bokor	2845	Csermely
488	Ágfalva	2072	Balatonfenyves	1311	Boldogasszonyfa	713	Cserszegtomaj
936	Aggtelek	711	Balatonföldvár	1894	Boldogkőújfalú	2464	Csesznek
668	Aka	2117	Balatonfüred	1447	Boldogkővára	2014	Csesztve
3309	Alacska	221	Balatonfűzfő	1399	Bolhás	1199	Csibrák
1517	Alcsútdoboz	1700	Balatongyörök	1812	Bolhó	2606	Csipkerek
264	Alibánfa	363	Balatonhenye	1078	Boncodfölső	682	Csobánka
1332	Almamellék	514	Balatonkenese	2267	Bonnya	2749	Csőde
2037	Almáskeresztúr	3386	Balatonlelle	649	Bonyhád	1428	Csokvaomány
2764	Álmosd	2646	Balatonmagyaród	1481	Bonyhádvarasd	3114	Csonkahegyhát
2048	Alsóberecki	1456	Balatonmáriafürdő	309	Borgáta	218	Csopak
2966	Alsónána	3384	Balatonrendes	672	Borjád	422	Csörötnek
1951	Alsónemesapáti	2282	Balatonszemes	3066	Borsodbóta	2670	Csorvás
3052	Alsóörs	1715	Balatonszeped	1612	Borsodgeszt	2698	Csovár
1642	Alsópetény	2850	Balatonszőlős	531	Borsodnádasd	2190	Csókakő
2254	Alsószőlők	1556	Balatonudvari	3020	Borsodszentgyörgy	977	Csór
2883	Alsószuha	3110	Balinka	3025	Borzavár	1599	Daraboshegy
821	Alsótelekes	291	Balmazújváros	2113	Börzönce	1879	Darnó
762	Alsótold	1417	Bánd	2627	Bószénfa	732	Debercsény
2272	Alsóújlak	2515	Bánhorváti	502	Bozsok	1513	Debrecen
1798	Andornaktálya	2437	Bár	2061	Bucsszentlászló	3195	Debréte
3356	Apaj	2474	Baranyajenő	798	Bucsuta	468	Dédestapolcsány
887	Apáti	548	Baranyaszentgyörgy	1205	Budakeszi	3275	Dég
2729	Apátvarasd	3279	BARCS	1357	Budapest	866	Demjén
688	Aranyosgadány	373	Bárdudvarnok	1423	Buják	3259	Dénesfa
2619	Arka	2744	Barlahida	243	Bük	783	Derekegyház
1433	Arló	2004	Bárna	2789	Bükkaranyos	3227	Devecser
382	Ároktő	1577	Barnag	1940	Bükkmogyorósd	2401	Diósd
3224	Árpás	884	Baskó	2316	Bükkösd	674	Diósjenő
2692	Ásványráró	2890	Bátaapáti	296	Bükkszék	2877	Dióskál
733	Aszófő	3353	Bátonyterenye	1062	Bükkszenterzsébet	3237	Diósvizlő
3047	Babócsa	2402	Bátor	802	Bükkszentkereszt	1087	Doba
1071	Bácsalmás	299	Bátorliget	2209	Bükkszentmárton	2588	Dobri
2232	Badacsonytomaj	1201	Becske	3288	Bükkzsérc	3270	Dobronhegy
326	Badacsonytördemic	2704	Becskeháza	830	Bócsa	2947	Döbrönte
2001	Bagamér	1836	Becsvölgye	2742	Bódvalenke	2569	Domaháza
3036	Bagod	1038	Bejcgertyános	3330	Bódvarákó	659	Dömös
2921	Baj	2705	Békás	592	Bódvaszilas	636	Dörgicse
352	Baja	1520	Békéscsaba	1992	Bókaháza	1049	Dorog
1702	Bajánsenye	440	Bekőlce	3315	Bóly	2443	Dorogháza
1674	Bajna	3326	Bélapátfalva	3100	Bózsva	303	Döröske
2935	Bajót	691	Bélavár	827	Cák	1600	Dötk
829	Bakonya	2866	Belecska	2708	Cakóháza	612	Dövény
2374	Bakonybél	2544	Benk	968	Cégénydányád	3239	Drávaiványi
873	Bakonycsernye	3291	Bér	366	Cered	1588	Drávatamási
2893	Bakonygyirót	3400	Bereklő	1928	Cikó	815	Drégelypalánk
2951	Bakonyjákó	903	Berkenye	1004	Csáfordjánosfa	2766	Dubicsány
2315	Bakonykúti	1646	Berkesd	2000	Csákvár	3383	Dunaalmás
2599	Bakonyháza	747	Berkesz	2677	Csánig	2536	Dunabogdány
632	Bakonypölske	1877	Bernecebaráti	3061	Csarnóta	1861	Dunakeszi
2990	Bakonyrákos	2635	Berzék	2941	Csaroda	2773	Dunakiliti
2392	Bakonyszentiván	1283	Bezeréd	2343	Csatár	207	Dunaremete
2281	Bakonyszentkirály	1056	Bezi	3310	Csatka	918	Dunaszekcső
594	Bakonyszentlászló	1048	Bicske	2159	Csebény	2410	Dunaszentmiklós

1045	Dunasziget	549	Gadna	2605	Högyész	1706	Keresztéte
2053	Dunavarsány	2873	Gagyapáti	621	Hollád	1511	Kerkafalva
1920	Dúzs	2830	Gagybátor	3116	Hollóháza	1976	Kerkáskápolna
2634	Ebergöc	2566	Galgaguta	3324	Hollókő	3141	Keszeg
425	Eceseg	2712	Galgamácsa	2487	Homokkomárom	1764	Keszőhidegkút
2244	Edve	658	Gálosfa	1320	Hont	1842	Keszthely
2049	EGER	1929	Galvács	1371	Horpács	2957	Kesztléc
2426	Egeraracs	1575	Gánt	411	Hortobágy	1184	Kétbodony
1282	Egerbakta	1849	Garáb	2307	Horváthertelend	1934	Kétvölgy
2601	Egerbocs	1294	Garabonc	1273	Horvátlövő	234	Kincsesbánya
1661	Egercsehi	499	Garbolc	1688	Horvátzsidány	3209	Királd
2475	Egerszalók	2418	Gencsapáti	3083	Hosszúhetény	793	Kisapáti
1335	Égerszög	2615	Gérce	3077	Hosszúvíz	1942	Kisar
1364	Egerszólát	1334	Gerényes	1002	Hövej	2449	Kisbárapáti
3342	Egervár	1739	Geszt	3143	Husztót	2629	Kisbárkány
2879	Egervölgy	3255	Gödöllő	831	Hódmezővásárhely	1733	Kisbér
1574	Egyek	3323	Gödre	3306	Ibafa	572	Kisbeszterce
1523	Egyházásfalva	1313	Golop	318	Iborfia	781	Kisbodak
598	Egyházasgerge	1761	Gomboszeg	2778	Iharosberény	2137	Kisbucsa
3042	Egyházashollós	970	Gömörszőlős	2683	Iliny	1734	Kiscséc
3394	Eplény	206	Gönyü	1657	Imola	1624	Kiscsehi
2532	Erdőbénye	1656	Görbeháza	2809	Ipolydamásd	3320	Kisecset
2250	Erdőhorváti	963	Görcsöndoboka	332	Ipolytarnóc	2246	Kisfűzes
1348	Erdőkertes	2977	Gösfá	497	Ipolytölgyes	2284	Kisgyőr
2855	Erdőkövesd	1356	Gosztola	500	Irota	683	Kishajmás
2582	Erdősmárok	2672	Grábóc	780	Isaszeg	2702	Kisharsány
1870	Erdősmecske	2330	Gyenesdiás	797	Ispánk	1697	Kisherend
2179	Erdőtarcsa	2973	Gyömrő	1007	Istenmezeje	2887	Kishuta
1349	Erzsébet	523	GYöngyös	1387	Ivád	1284	Kisjakabfalva
2513	Esztergom	1194	Gyöngyösfalu	3163	Iván	376	Kiskinizs
1537	Etes	1333	Gyöngyösoroszi	3168	Ivánc	651	Kismányok
231	Etyek	832	Gyöngyöspata	559	Izsófalva	3373	Kismaros
2325	Fábiánháza	1912	Gyöngyössolyos	2023	Jákfalva	1250	Kisnána
274	Fáj	2808	Gyöngyöstarján	2665	Járdánháza	522	Kisnémedi
3399	Farád	3028	Gyönk	1743	Jásd	2985	Kisoroszi
1025	Farkasgyepű	2558	Győr	1568	Jósvafő	1114	Kisrákos
1783	Fazekasboda	2894	Győröcske	3299	Kács	1470	Kissikátor
1243	Fedémes	3131	Gyórság	203	Kakasd	595	Kissomlyó
3220	Fehérvárcsurgó	503	Gyula	2379	Kalaznó	2776	Kisszékely
454	Feked	952	Gyulakeszi	553	Kallósd	2300	Kisszőlős
2074	Feldebrő	1253	Gyűrűs	3140	Kállósmjén	315	Kistapolca
817	Felsőberecki	1831	Gyód	644	Kalocsa	2094	Kistolmács
1358	Felsőcsatár	1115	Gór	1668	Káloz	386	Kistormás
801	Felsőjánosfa	1863	Hács	464	Kám	1074	Kistótfalu
3172	Felsőkelecsény	517	Hajdúszoboszló	2574	Kány	954	Kisvaszar
2984	Felsőmarác	2583	Hajmás	447	Kányavár	1548	Kiszsidiány
3276	Felsőnyárad	1536	Hajmáskér	776	Kánó	1046	Kölesd
2436	Felsőörs	2945	Halastó	1455	Kapolcs	1789	Kölked
2432	Felsőpetény	1067	Halogy	2881	Kaposgyarmat	544	Komárom
3089	Felsőszenterzsébet	2510	Hangony	2586	Kaposhomok	1061	Komjáti
2328	Felsőszőlnök	764	Harka	1266	Kaposkeresztúr	2640	Komló
1632	Felsőtárkány	1270	Háromhuta	642	Kaposszerdahely	1655	Komlóska
3167	Felsőtelekes	2556	Hárskút	2047	Kaposvár	1302	Kondorfa
3331	Felsőtold	2788	Hásságy	563	Káptalantóti	3249	Kondó
3067	Fenyőfő	1230	Hédervár	1862	Karancsalja	1353	Körmend
1125	Fertőboz	242	Hegyvesd	2554	Karancsberény	1551	Kőröshegy
988	Fertőd	1803	Hegyhátszentjakab	2104	Karancslapujtő	1683	Kőszeg
1065	Fertőhomok	2183	Hegyhátszentmárton	2689	Karancsság	574	Kőszegdoroszló
1241	Fertőrákos	2580	Hegymagas	599	Kárász	1814	Kötcs
3144	Fertőszéplak	2102	Hegyszentmárton	3060	Kaskantyú	1451	Kovácsszénája
2523	Filkeháza	2218	Hejce	696	Katádfa	2854	Kovácsvágás
1918	Fityeház	3013	Herceggút	1913	Kátoly	2345	Kövágóörs
3401	Folyás	532	Herencsény	3206	Kávás	1553	Kövágószőlős
1793	Fony	2365	Herend	2838	Kazár	2585	Köveskál
2270	Főnyed	2484	Heresznye	2668	Kecskemét	1384	Kozárd
1463	Fonyód	1206	Hermánszeg	1526	Kéked	1308	Kozmadombja
2215	Fülöp	2488	Hernádpetri	2603	Kékkút	1957	Krasznokvajda
1437	Fülpösdaróc	2497	Hernádszurdok	1203	Kelemér	3222	Külsősárd
2212	Fülökércs	561	Hetefejércse	1744	Kelevíz	1947	Kustánszeg
1699	Furta	712	Hetvehely	2234	Kemence	1945	Kutasó
1710	Füzér	1024	Hevesaranyos	1691	Kemeneskápolna	689	Kópháza
646	Füzérkajata	381	Hévíz	2008	Kemenesszentmárton	2467	Kóspallag
1137	Füzérkamlós	1169	Hidasnémeti	607	Keménfa	1525	Lábatlan
1036	Füzérradvány	2337	Hidegség	2659	Kercaszomor	2623	Ládbesenő
3261	Fót	2567	Hidvérgardó	1438	Kercseliget	3080	Leányfalva
1751	Gáborjánháza	2793	Himesháza	459	Kereki	2548	Leányvár

3039	Legénd	2425	Mikóháza	1400	Nyiracsád	1157	Petőmihályfa
1166	Legyesbénye	453	Mindszentkál	1580	Nyírbétek	2976	Pettend
703	Lénárdaróc	475	Misefa	2643	Nyíri	1159	Piliny
2748	Lendvadedes	3045	Miskolc	1127	Nyírlugos	2960	Pilisborosjenő
1147	Lendvajakabfa	281	Miszla	3238	Nyírmártonfalva	714	Piliscsaba
2441	Lengyel	3334	Möcsény	387	Nyírpilis	1466	Pilismarót
1757	Lesencefalu	2825	Mogyorósbánya	435	Nógrád	529	Pilisszántó
2196	Lesenceistvánd	1096	Mogyoróska	2983	Nógrádmargal	1139	Pilisszentiván
1787	Lesencetomaj	2395	Mohács	1213	Nógrádmegyer	1873	Pilisszentkereszt
2268	Letkés	782	Monok	1949	Nógrádsipek	845	Pilisszentlászló
3235	Libickozma	2404	Monostorapáti	2734	Nógrádszakál	637	Pomáz
1760	Liget	2251	Monoszló	2811	Ócs	3251	Pördefölde
2820	Ligetfalva	1602	Monyoród	834	Okorvölgy	2219	Poroszló
1003	Liptód	478	Mosonmagyaróvár	1855	Olasz	2351	Porva
1622	Lipót	2954	Mozsgó	3177	Olaszliszka	2730	Potyond
455	Litér	702	Mucsi	1083	Olcsvaapáti	1142	Pula
2821	Litka	796	Murarátka	2547	Oltárc	430	Püspökszilágy
487	Litke	1891	Murga	2655	Önböly	1692	Pusztapaáti
556	Lovas	3156	Mónosbél	2083	Orbánosfa	3137	Pusztacsalád
1911	Lovasberény	2070	Mórág	1709	Orfalu	2746	Pusztaderics
2462	Lovászhetény	2759	Nadap	1173	Orfű	1704	Pusztafalu
2019	Lucfalva	2810	Nádudvar	1264	Óbánya	1541	Pusztaradvány
277	Ludányhalászi	1590	Nágocs	2391	Óbudavár	2663	Pusztaszentlászló
1402	Lukácsháza	471	Nagyr	1964	Ófalu	2741	Putnok
2908	Lócs	1794	Nagyatád	2204	Ólmod	490	Pócsmegyer
1885	Lókút	2165	Nagybajom	1449	Ózd	2673	Rábagyarmat
914	Lórév	1276	Nagybakónak	1345	Órimagyarósd	1479	Rábakecöl
390	Mád	2918	Nagybarca	1063	Óriszentpéter	2013	Rábasebes
2975	Magyaregregy	1639	Nagybárkány	3406	Ormosbánya	1527	Rábaszentandrás
891	Magyarföld	1477	Nagybörzsöny	2505	Orosztony	1726	Ráckeve
543	Magyarhertelend	249	Nagycenk	495	Ortaháza	2119	Radostyán
322	Magyarlak	521	Nagygörbő	1401	Órtilos	2658	Rajka
2354	Magyarlukafa	1546	Nagyhuta	1009	Órvényes	2971	Rakaca
3240	Magyamándor	2697	Nagyhódos	2545	Óskü	1613	Rakacaszend
2043	Magyarpolány	2168	Nagyiván	286	Oszlár	1429	Ramocsa
2260	Magyarszék	3093	Nagykanizsa	1589	Pácin	906	Rápolc
1306	Magyarszerdahely	2058	Nagykapornak	2916	Páka	394	Raposka
2542	Magyarszombatfa	999	Nagykovácsi	2575	Pákozd	3190	Rásonysápberencs
438	Magyartelek	2110	Nagylóc	486	Paks	1246	Rátka
1960	Makkoshotyka	3293	Nagylózs	2376	Palé	2180	Ravazd
1491	Mályinka	1723	Nagy MÁGOC	1236	Pálháza	960	Recsk
208	Mánd	3173	Nagymaros	715	Palkonya	840	Regéc
3392	Mánfa	2398	Nagyoroszi	1013	Palotabozsok	2529	Regenye
1850	Marcali	2846	Nagypáli	1701	Paloznak	3188	Répáshuta
1228	Máriakálnok	1987	Nagypall	2639	Pamuk	2862	Répceszentgyörgy
1448	Máriakéménd	2140	Nagypirit	2310	Pankasz	774	Répcévis
457	Márianosztra	1651	Nagyrada	2430	Pannonhalma	562	Révfülöp
1654	Markaz	2986	Nagyrákos	2473	Pányok	2389	Rezi
1464	Márkháza	2798	Nagyszekeres	2955	Panyola	2584	Rigács
3221	Márkó	2520	Nagytevel	3194	Pápa	2413	Rigyác
3198	Márokföld	3378	Nagyvarsány	1986	Pápadereske	2888	Rimóc
465	Martonvásár	1419	Nagyváty	3257	Papos	3267	Rinyakovácsi
202	Martonyi	2358	Nagyveleg	743	Parád	1219	Romhány
210	Maróc	2828	Nagyvisnyó	2021	Parádsasvár	2485	Romonya
1996	Mátraballa	2803	Nekézseny	2674	Parasznya	2680	Rönök
1487	Mátradercske	616	Nemesapáti	740	Pásztó	2302	Rudabánya
2007	Mátramindszent	791	Nemesdéd	1216	Patca	1059	Rum
1937	Mátranovák	278	Nemesgulács	1271	Pázmándfalu	350	Sajóbábony
2433	Mátraszele	555	Nemeshany	405	Pécel	2247	Sajólászlófalva
2904	Mátraszentimre	765	Nemeshetés	1941	Pécs	1594	Sajómercse
433	Mátraszőlős	2932	Nemeskér	2151	Pécsbagota	1133	Sajónémeti
3352	Mátraterenye	2405	Nemeskolta	1538	Pécsdevecser	2378	Sajópüspöki
3010	Mátraverebély	3155	Nemesmedves	2245	Pécsely	3079	Salföld
3375	Máza	3266	Nemesnép	1082	Pécsvárad	2578	Salgótarján
1344	Mecseknádasd	2560	Nemessándorháza	1868	Penc	2772	Salomvár
1140	Mecsekpölöske	805	Nemesszentandrás	1708	Penészlek	2457	Sámsönháza
3049	Mekényes	2842	Nemesvita	1554	Pénzesgyőr	3112	Sántos
2713	Mensshely	1040	Németbánya	2442	Pere	2051	Sárazsádány
2038	Mérgecs	2541	Németfalu	3268	Perecse	978	Sárfimizdó
1175	Meszes	2758	Nemti	888	Peresznye	2747	Sárospatak
1187	Mezőhegyes	3382	Nesz mély	3341	Perkupa	3153	Sárszentágota
344	Mezőzombor	979	Nézsza	418	Perőcsény	2130	Sárvár
1322	Mihálygerge	1095	Nikla	3242	Peterd	1377	Sáska
2198	Mihályi	1881	Noszvaj	1207	Pétervására	287	Sáta
2090	Mike	320	Nyim	570	Pethőhenye	512	Sátoraljaúj hely
3128	Mikófalva	3229	Nyírábrány	2283	Petőháza	205	Sávoly

2874	Sellye	1544	Szentendre	690	Tengelic	1418	Várvölgy
3099	Semjénháza	1445	Szentes	1145	Tényő	2495	Vásárosbéc
1408	Sénye	792	Szentgál	3335	Terem	3070	Vaskeresztes
2020	Seregélyes	3158	Szntgotthárd	484	Terény	1432	Vaspör
551	Siklós	2312	Szentgyörgyvár	2863	Teresztenye	469	Vasvár
2341	Sima	1154	Szentjakabfa	1222	Terpes	1665	Vászoly
3278	Simonfa	980	Szentkatalin	2057	Tés	575	Vécs
852	Sírok	1626	Szentkirályszabadja	1924	Tésa	2440	Vékény
2347	Somberek	1635	Szentlászló	3044	Tibolddaróc	1113	Vekerd
3247	Somogybabod	1422	Szentmargitfalva	3046	Tihany	2600	Velem
2504	Somogybükkösd	3006	Szentpéterfőlde	2795	Tilaj	1843	Velemér
1148	Somogycsicsó	3073	Szerencs	229	Tiszababolna	501	Vének
1598	Somogydöröcske	2621	Szigetmonostor	2444	Tiszacsécse	2642	Vép
2914	Somogyhárság	2657	Szigetvár	1564	Tiszacsege	3372	Verőce
2753	Somogysimonyi	2489	Szigliget	1259	Tiszadob	2414	Verpelét
3260	Somogytúr	1983	Szilág	371	Tiszadorogma	1528	Vértessomló
1944	Somogyvár	795	Szilaspogony	2972	Tiszafüred	2962	Vértestolna
3332	Soponya	1785	Szilvág	3084	Tiszagyulaháza	1176	Veszprém
851	Sopron	3246	Szilvásszentmárton	1388	Tiszakeszi	2143	Veszprémfajsz
2909	Sopronhorpács	564	Szilvásvár	3038	Tiszakürt	973	Vígántpetend
289	Söréd	2087	Szin	1097	Tiszavalk	2802	Villány
1495	Sukoró	1149	Szinpetri	759	Tiszavasvári	520	Villánykövesd
2559	Sütem	2163	Szirák	1830	Tokaj	3214	Vindornya
868	Süttő	2491	Szob	1415	Tokod	654	Vindornyalak
3132	Szabadkigyós	1669	Szóc	3402	Tokodaltáró	1180	Vindornyaszlós
1916	Szabolcs	1952	Szőce	922	Tokorcs	2841	Visegrád
358	Szabolcsveresmart	2886	Szödliget	2805	Tolesva	1901	Visnye
2750	Szágy	1617	Szögliget	516	Tömörd	3124	Visonta
847	Szajk	769	Szökéd	496	Tormafőlde	794	Viszák
1606	Szajla	694	Szokolya	2242	Tormás	395	Viszló
1650	Szaknyér	788	Szólósárdó	1690	Tornabarakony	1032	Vizlás
2093	Szakonyfalu	1110	Szólósgyörök	1037	Tornakápolna	2978	Vízvár
1022	Szalfő	300	Szombathely	1880	Tornanádaska	1291	Vonyarcvashegy
3101	Szalaszend	1352	Szúcs	2783	Tornaszentandrás	1170	Vöröstó
900	Szalatnak	1878	Szűgy	3051	Tornaszentjakab	964	Vörs
1471	Szálka	2819	Szuha	491	Trizs	2166	Zabar
1675	Szalonna	316	Szuhafő	2146	Tóalmás	2459	Zajk
3008	Szamosatárfalva	2460	Szuhogy	404	Tófü	400	Zalacsány
3127	Szamosújlak	1540	Szulimán	1011	Újkenéz	248	Zalacséb
1375	Szanda	1904	Szurdokpuszpöki	2041	Újléta	3205	Zalaegerszeg
2387	Szarvas	360	Sóly	2762	Újlőrincfalva	1265	Zalahaláp
244	Szatta	1488	Sóshartyán	3256	Újszentmargita	1249	Zalaistivánd
301	Szebény	3171	Sósvertike	1192	Újtikos	3303	Zalamegyes
662	Szécsény	833	Táborfalva	720	Újvárfalva	3161	Zalamerenye
3301	Szécsényfelfalu	1703	Tagyon	2079	Únd	2294	Zalaszabar
1155	Szécsisziget	3196	Tahitótfalu	1835	Úppony	3328	Zalaszántó
560	Szederkény	2991	Tákos	2085	Úrkút	3252	Zalaszentgrót
3336	Szeged	1732	Taliándörög	2493	Vác	260	Zalaszentiván
3381	Szegi	1221	Tállya	569	Váckisújfalu	938	Zalaújlak
3151	Szegilong	2943	Tapolca	1766	Vácrátót	1373	Zalavár
1677	Székelyszabar	3289	Tar	623	Vadosfa	1561	Zalkod
1482	Székesfehérvár	2174	Tarcal	2915	Vágáshuta	600	Zamárdi
2276	Szekszárd	1478	Tardona	2626	Valkonya	2082	Zánka
3317	Szeleste	3022	Tardos	1068	Vállus	1496	Zebegény
1698	Szellő	1893	Tarján	1073	Vámosmikola	1584	Zengővárkony
2799	Szemene	1324	Tarnalelesz	898	Vámospércs	2649	Zirc
983	Szemere	905	Tarnaszentmária	1514	Vámosújfalva	2164	Zsédény
450	Szendehely	1616	Tarnaszentmiklós	3091	Vanyarc	2684	Zselickisfalud
807	Szendrő	431	Tarpa	3285	Váralja	2411	Zselickislak
2745	Szendrőlád	1563	Tarrós	927	Varászló	1749	Zselicszentpál
1510	Szena	1369	Táska	2701	Váraszó	1229	Zsenyve
1150	Szenta	875	Tát	2181	Varbó	462	Zsira
356	Szentantalfa	2012	Tata	1014	Varbóc	1910	Zubogy
709	Szentbékállá	1815	Tatabánya	1725	Várgesztes		
1323	Szentdomonkos	1376	Telkibánya	1143	Várpalota		

Melléklet IV.

Tájképvédelemmel kapcsolatos legfontosabb jogszabályok

1996. évi LIV. Törvény az erdőről és az erdő védelméről, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 29/1997. (IV. 30.) FM rendelettel

Az erdészeti létesítmény - különösen az erdészeti magánút - tervezése és építése során tekintettel kell lenni az erdei életközösség megővésére, ezen belül a talaj vízgazdálkodására, a fényviszonyokra és a vadon élő állatok mozgására, valamint a tájkép védelmére.

1997. évi LXXVIII. Törvény az épített környezet alakításáról és védelméről

e) a környezet-, a természetvédelem, a tájhasználat és a tájkép formálásának összehangolt érdekeit, különös tekintettel a víz, a levegő, a talaj, a klíma és az élővilág védelmére,

45/1997. (XII. 29.) KTM rendelet az építészeti-műszaki tervdokumentációk tartalmi követelményeiről

*(2) A településképi követelmények tisztázására szolgáló elvi építési engedélyezési tervdokumentációnak a tervezett építmény környezetbe illesztése, megjelenése (homlokzatképzése, színezése) bemutatása érdekében szükség szerint tömegvázlatot, fotómontázst, makettfotót vagy **utcaképet** kell tartalmaznia*

*3. Az antennát övező táj 4 km-es sugarú körön belüli vázrajza 1:5000 léptékű vázrajz, amelyen ábrázolni kell mindazon építményt és természeti képződményt (jellemző magassági adatokkal), amelyek befolyásolják az antenna **láthatóságát**.*

4. Az antenna esetleges álcázási módját.

83/1997. (IX. 26.) OGY határozat a Nemzeti Környezetvédelmi Programról

A nyolcvanas évek második felétől fokozatosan, később drasztikusan csökkent az agrokémikália-használat, megindult a bio- és integrált gazdálkodás terjedése, kialakult a talajjavítás támogatási rendszere.

Az iparszerű módszerek alkalmazása következtében a nagytáblás művelés jelentősen hozzájárult a biodiverzitás csökkenéséhez és a tájkép elszegényedéséhez.

18/1998. (VI. 25.) KTM rendelet a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről

2253/1999. (X. 7.) Korm. Határozat a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programról és a bevezetéséhez szükséges intézkedésekről

a speciális természetvédelmi szempontokat figyelembe vevő kezelést igénylő területek hasznosításának elősegítése, a természeti értékek, védett fajok, élőhelyek, tájkép megőrzésének és állapotuk javulásának érdekében

2000. évi CXII. Törvény a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról

Táj- és településképvédelmi övezet

26. § (1) A tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű területek alövezetén

a) beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve a belterület nem bővíthető;

b) a művelési ág váltás, illetve a más célú hasznosítás csak az adottságoknak megfelelő termelési szerkezet, tájhasználat kialakítása, illetve a tájkarakter erősítése, valamint közmű és közút építése érdekében engedélyezhető;

8/2001. (III. 30.) GM rendelet a Villamosmű Műszaki-Biztonsági Követelményei Szabályzat hatályba léptetéséről

A nem hatásvizsgálat-köteles villamosművet is úgy kell tervezni, hogy annak a környezetre gyakorolt hatása a létesítés, üzemeltetés és megszüntetés során az érintett terület lakosságának és a létesítő, üzemeltető, karbantartó személyzetnek az egészségét ne veszélyeztesse, a természeti környezetet és tájképi értékeket a lehető legkisebb mértékben változtassa meg.

30/2001. (XII. 28.) KöM rendelet a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról

2.4. Táj értékek

A tervezési terület táji értékeinek (tájkép, tájjelleg) leírása, minősítése. A táji értékek megőrzése vagy alakítása szempontjából meghatározó sajátosságok leírása az e körbe tartozó egyedi tájértékek számbavétele.

2001. évi LXXXI. Törvény a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről

A „környezeti információ” jelent bármely írott, látható, hallható, elektronikus vagy egyéb formában megjelenő információt, melynek tárgya:

a) a környezet elemeinek, úgymint a levegőnek és az atmoszférának, a víznek, a talajnak, a földnek, a tájképeknek, a természetes élőhelyeknek, a biológiai sokféleségnek és összetevőinek, beleértve a genetikailag módosított szervezeteket is, illetve ezen elemek közti kölcsönhatásnak az állapota;

2001. évi LXIV. Törvény a kulturális örökség védelméről

23. Régészeti védőövezet: a védetté nyilvánított régészeti lelőhely környezete, amely biztosítja annak fenntarthatóságát, megközelíthetőségét, tájképi védelmét.

(3) A műemléki környezet területén minden változtatást, beavatkozást a műemlék városképi, illetőleg tájképi megjelenésének és értékei érvényesülésének kell alárendelni.

2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról

Az érzékeny természeti területek (a továbbiakban: ÉTT) bevezetésének célja a természeti (ökológiai) szempontból érzékeny földrészteléken olyan természetkimélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása, további földrésztelék kijelölése, amelyek támogatással ösztönzött, önként vállalt korlátozások révén biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését.

2003. évi XXVI. Törvény az Országos Területrendezési Tervről

Tájképvédelmi terület övezete

21. § (1) A tájképvédelmi terület övezetben a kiemelt térségi és a megyei rendezési tervnek az építmények tájba illesztésére vonatkozó szabályokat is tartalmaznia kell; ennek érdekében a tájképet jelentősen megváltoztató építmények terveihez külön jogszabályban meghatározott látványtervet kell készíteni.

(2) Az övezetbe tartozó település helyi építési szabályzatának és szabályozási tervének a tájképet zavaró építmények és területfelhasználási módok tilalmára, illetve az építmények tájba illesztésére vonatkozó szabályokat is tartalmaznia kell.

132/2003. (XII. 11.) OGY határozat a 2003-2008. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról

Tájrehabilitáció keretében kell rendezni a felhagyott, illetve tájképpromboló épített elemek, felszíni megbontások, tájsebek, egykori tsz-központok, katonai gyakorlóterek területét is, első lépésben a védett természeti területeken. Az érzékeny természeti területek fogalmát a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 53. § (3) c) pontja a következő módon határozza meg: „érzékeny természeti terület az olyan extenzív művelés alatt álló terület, amely a természetkimélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség fennmaradását, a tájképi és kultúrtörténeti értékek megővését szolgálja”. A területkijelölések jogi alapját az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes miniszteri rendelet teremtette meg.

A településfejlesztési, településrendezési tervekkel is biztosítani kell a települések természeti értékeinek, hagyományos tájszerkezetének fennmaradását, megőrzését. Ennek érdekében a beépítésre szánt területek és a belterület bővítése nem károsíthatja az ökológiai hálózatot, ennek élővilágát, valamint a település tájképi értékeit.

137/2004. (IX. 18.) FVM rendelet a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv kihirdetéséről, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokkal összefüggésben a kedvezőtlen adottságú területek és az azokhoz tartozó települések megállapításáról

Magyarország 9,3 millió hektárnyi összterületének a 83%-a, 7,7 millió ha (2001) termőterület (13. sz. táblázat), amely a '90-es évek eleje óta fokozatos csökkenést mutat (1990-ben 8,2 millió ha). A mezőgazdaság a földterületek domináns használója, így jelentős hatással bír a környezeti állapot, a tájkép, a talaj és víz minőségére.

172/2004. (XII. 23.) FVM rendelet az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program kihirdetéséről

Magyarországon a mezőgazdasági területek tájképének szerkezete és a biodiverzitás állapota nagyban függ az adott térségekben alkalmazott gazdálkodás módjától, jellegétől, intenzitásától. A mezőgazdasági tevékenység komoly befolyást gyakorol a **tájképre**, legfőképpen a **tájképi elemek** térbeli elhelyezkedésére, és annak szerkezetére. A gazdálkodási módok megváltozása, a specializálódás, az intenzifikáció, illetve esetenként a művelés felhagyása, valamint a tájképi elemek közvetlen rombolása Magyarország esetében az EU-tagállamokhoz képest még jelentősebb mértékben veszélyezteti a **tájkép** diverzitásának megőrzését. A **tájképi értékeket** másrészt a gazdálkodásról egyéb ágazatba való átszervezés (például a turizmus), illetve a nem megfelelően szabályozott urbanisztikai célú terjeszkedés (ipari parkok, belterületbe vonás) is veszélyeztethetik.

97/2005. (XII. 25.) OGY határozat az Országos Területfejlesztési Konceptióról

Az erőforrások védelmét szolgáló területhasználat:

*A tisztább, természetesebb környezet, egészségesebb és fenntartható társadalom érdekében: nem vagy nehezen megújuló helyi erőforrások (pl. termőföld, **tájkép**, természetes területek, kulturális örökség) védelmét szolgáló területhasználat, mely a barnamezős területeken megvalósuló fejlesztéseket ösztönzi a zöld mezős beruházásokkal szemben, szolgálja a városi-vidéki funkciók térbeli csoportosítását*

314/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról

3. A hatásvizsgálatok és a hatásterületek leírása

*cca) a telepítés helyeként kiválasztott terület jelenlegi állapotának ismertetését, különösen a természeti és épített környezet értékei, a **tájkép** és a tájhasználat bemutatását,*

ccb) a terület környezet-, természet- és tájvédelmi funkcióinak elemzését.

4. A várható környezeti hatások becslése és értékelése

a) a bekövetkező környezeti állapotváltozások jellemzése az érintett környezeti elemek és rendszerek szerint, különösen az alábbi tényezők figyelembevételével:

aa) a hatás erőssége, tartóssága, visszafordíthatósága, térbeli kiterjedése és időbeli eloszlása, kedvező vagy kedvezőtlen mivolta,

ab) a hatás hozzáadódhat-e más tevékenységek hatásaihoz,

ac) az érintett környezeti elem vagy rendszer védeltsége, környezet-, természet- vagy tájvédelmi funkcióinak megváltozása,

*ad) a **településkarakter** (településkép, településszerkezet) megváltozása,*

*ae) **tájkép**, tájhasználat, tájszerkezet megváltozása,*

Melléklet V.

Tájkéértékeléssel kapcsolatos nemzetközi szakirodalom

Ian D. Bishop and David W. Hulse (1994): Prediction of scenic beauty using mapped data and geographic information systems
Landscape and Urban Planning, Volume 30, Issues 1-2, October 1994, Pages 59-70

Eckart Lange (1994): Integration of computerized visual simulation and visual assessment in environmental planning
Landscape and Urban Planning, Volume 30, Issues 1-2, October 1994, Pages 99-112

Gary R. Clay and Terry C. Daniel (2000): Scenic landscape assessment: the effects of land management jurisdiction on public perception of scenic beauty
Landscape and Urban Planning, Volume 49, Issues 1-2, 25 May 2000, Pages 1-13

Eckart Lange and Ian Bishop (2001): Our visual landscape: analysis, modeling, visualization and protection
Landscape and Urban Planning, Volume 54, Issues 1-4, 25 May 2001, Pages 1-3

Andreas Muhar (2001): Three-dimensional modelling and visualisation of vegetation for landscape simulation
Landscape and Urban Planning, Volume 54, Issues 1-4, 25 May 2001, Pages 5-17

Sigrid Hehl-Lange (2001): Structural elements of the visual landscape and their ecological functions
Landscape and Urban Planning, Volume 54, Issues 1-4, 25 May 2001, Pages 107-115

Terry C. Daniel (2001): Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century
Landscape and Urban Planning, Volume 54, Issues 1-4, 25 May 2001, Pages 267-281

Simon Bell (2001): Landscape pattern, perception and visualisation in the visual management of forests
Landscape and Urban Planning, Volume 54, Issues 1-4, 25 May 2001, Pages 201-211

Stephen M. Ervin (2001): Digital landscape modeling and visualization: a research agenda
Landscape and Urban Planning, Volume 54, Issues 1-4, 25 May 2001, Pages 49-62

Liisa Tahvanainen, Marjut Ihalainen, Reija Hietala-Koivu, Osmo Kolehmainen, Liisa Tyrväinen, Ismo Nousiainen and Juha Helenius (2002) Measures of the EU Agri-Environmental Protection Scheme (GAEPS) and their impacts on the visual acceptability of Finnish agricultural landscapes
Journal of Environmental Management, Volume 66, Issue 3, November 2002, Pages 213-227

Denise E. Hands and Robert D. Brown (2002): Enhancing visual preference of ecological rehabilitation sites
Landscape and Urban Planning, Volume 58, Issue 1, 31 January 2002, Pages 57-70

Åsa K. Ode and Gary L.A. Fry (2002): Visual aspects in urban woodland management
Urban Forestry & Urban Greening, Volume 1, Issue 1, 2002, Pages 15-24

Guidelines for Landscape and Visual Impact Assessment 2nd edition (2002), Landscape Institute

M. Arriaza , J. F. Cañas-Ortega , J. A. Cañas-Madueño and P. Ruiz-Aviles (2004):
Assessing the visual quality of rural landscapes *Landscape and Urban Planning, Volume 69, Issue 1, 15 July 2004, Pages 115-125*